

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 11 (1740)

П'ятниця, 15 березня 2013 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

«ДУМИ МОЇ, ДУМИ МОЇ...»

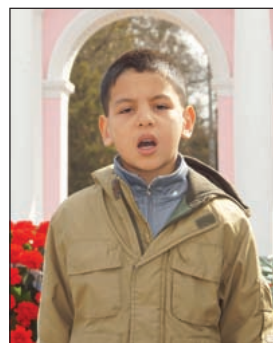
Чи можемо ми зробити зауваження чужій дитині й оминати увагою аналогічний вчинок своєї? Де з ким трапляється, але насамперед душа болить за тих, з ким пов'язаний і кров'ю, і долею, і відповідальністю, хто тобі не байдужий. Так і ми вболіваємо за свою країну, не за Малайзію і не за Бразилію.

Вболівав і він, той, до пам'ятників якому зійшовся люд з усієї держави. Серед найменшених (у Сімферополі) — десятирічний Осман Чахмаров із с. Зуї, серед найстарших — воєк УПА, дев'яносторічний Володимир Чермошенцев із Бахчисарая під бойовим повстанським прапором. Зійшлися, бо він так широко нас любив, навіть коли відгукувався про громаду «вона — капуста головата», бажаючи таки зачепити за живе, аби «не були дурнями». А ми ж такими переважно і лишилися, бо, як підкреслив голова КРО КУН, й досі не втілили в життя ті ідеали, про які мріяв наш батько.

— Чи маємо ми вільну сім'ю? Чи стали такими, якими він хотів нас бачити? — запитував у присутніх Василь Овчарук, ніби почувши мої думки.

І Василь Леонтійович закликав людей боротися за омріяні ідеали з іменем Шевченка на вустах. То ким же він був насамперед, наш Тарас Григорович, поетом, художником чи, як зауважив голова КРО УНП Олег Фомушкін, геніальним філософом, правозахисником? А можливо, дійсно великим політиком, як охарактеризувала його найвідоміша в Україні бранка? У всякому разі, так він сприймався нашими батьками і дідами.

(Продовження на 3-й стор.)

ОТОЧЕННЯ ШЕВЧЕНКА

Про троюрідного Тарасового брата, ще й свояка, оскільки поетів брат Йосип одружився з Мотрею — сестрою Варфоломія, написано чимало, розпочинаючи з Вікіпедії (електронний ресурс: uk.wikipedia.org/wiki/Шевченко_Варфоломій_Григорович). Народився Варфоломій 11 червня 1821 року в селі Кирилівка Звенигородського повіту (нині — село Шевченкове Звенигородського району Черкаської області), був кріпаком пана Енгельгардта. Вчився в Кирилівській школі, де вперше й почув про свого знаменитого родича.

Першу частину документальної драми-колажу «Гора» український поет Іван Драч назвав «Варфоломій Шевченко — поміркована голова». Поет зазначає, що Варфоломій «...вчив Тараса, як жити ще до арешту, але він не послухав. Коли Тарас наприкінці життя намагався влаштувати Варфоломія на крашу роботу, то саме так він характеризував свого названого брата: чоловік не дурний і не дуже розумний, але дуже-дуже ширий...»

За словами Пантелеймона Куліша (1819-1897), Варфоломій Шевченко — така людина, що можна похвалитися перед усіма земляками. Справді, Варфоломій Григорович був «чоловіком письменним і тямущим», як

ТРОЮРІДНИЙ БРАТ ТАРАСА — ВАРФОЛОМІЙ

писав Панько, зумів викупитися з кріпацтва. У 1857 році з родиною оселився в Корсуні (був тоді купцем III гільдії), став працювати управителем у князя, учасника війни з Наполеоном Павла Лопухіна (1788-1873). З дружиною Олександрівною Антонівною Варфоломій виховував шістьох дітей: Каленика, Прісю, Андрія, Ганнусю, Йосипа і Софію; взяв на виховання дочку сестри Ярини. Усього ж у Варфоломія Шевченка народилося вісімнадцятеро дітей, дванадцять із них вмерли в ранньому віці.

Тарас Григорович дуже любив дітей Варфоломія Григоровича, зокрема Йосипа. Майже в кожному листі до Варфоломія Тарас Григорович згадує цього хлопчика. Гостюючи у названого брата, Тарас Григорович брав Йосипка на етюди. Спілкування із Шевченком назавжди врізалось в пам'ять хлопця, і він згодом також почав писати вірші.

Саме Варфоломію Григоровичу ми маємо завдячувати за спомини про дитячі роки Тараса та його перші спроби малювання. «Природну здібність Тараса до малярства помітили в селі змалку, а в школі намальовані на грубому сірому папері коні і москалі» бачив Варфоломій Шевченко поприліплюваними на стіні в хаті Гончаренка, шкільного

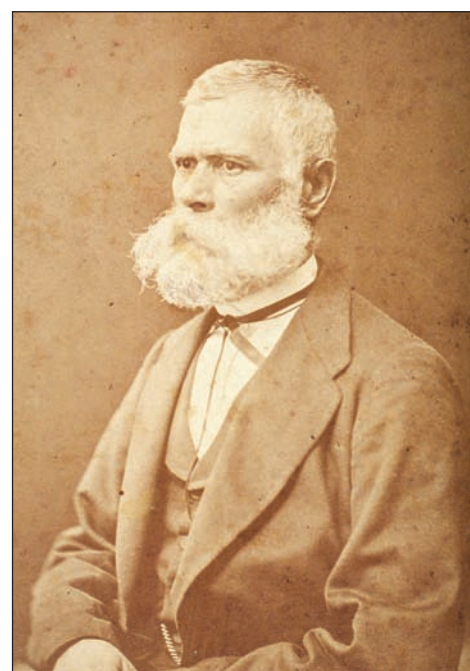
Тарасового товариша. Часом Тарас малював вуглем на коморі або на стайні; малював півнів, людей, церкви.

Неспроста після заслання Тарас Шевченко поспішає в Україну, до свояка в Корсунь. З 28 червня 1859 р. він жив там до 8 липня. Поет читав Варфоломію вірші, уривки з поеми «Кавказ»: «Я слухав, притаївши дух; волосся у мене піднялося дибом», — згадував Варфоломій. Він радить авторові «Кавказу» й «Неофітів» запобігати ласки в заможних людей та писати про них «молитву або оду та й надрукувати у всіх журналах». Не дивно, що навіть завжди лагідний і вибачливий до Варфоломія Тарас не міг стриматися й гостро реагував на ті «казання, що ти для мене так мудро скомпонував».

Варфоломій Шевченко так був радий приїзду Тараса, що навіть опоетизував цю зустріч уривком народної пісні, яку занотував у альбомі художника «1859 года, июня 28 дня в Корсуни, в воскресенье»:

*Ой, розвієся край дороги
Явор зелененький,
Помандрував з Керелівки
Козак молоденький.
(Шевченко Т. ПЗТ у 6-ти томах. — Т. 6. — К., 1961. — С. 346).*

(Закінчення на 8-й стор.)

Варфоломій Шевченко — троюрідний брат і свояк Тараса

КРИМСЬКА СВИТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудоий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олесь БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019 код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

АНАТОЛІЙ МОГИЛЬОВ НЕ ХОЧЕ СПІВПРАЦЮВАТИ З МЕДЖЛІСОМ...

Голова Ради міністрів АРК Анатолій Могильов вважає, що Меджліс кримськотатарського народу перебуває поза правовим полем України, тому готовий співпрацювати з Джемільовим та Чубаровим, але не з Меджлісом.
Про це він заявив на прес-конференції за підсумками засідання Радміну АРК, передає кореспондент УКРІНФОРМУ.
«Меджліс — це структура,

яка перебуває не у правовому полі України. Я готовий спілкуватися з народним депутатом України Джемільовим, з депутатом ВР Криму Чубаровим, але це слово (Меджліс — ред.) давайте приберемо», — сказав А. Могильов.
На запитання журналістів, чому на нараді під керівництвом глави уряду Криму з питання розвитку підприємництва на плато Ай-Петрі були присутні

члени Меджлісу, А. Могильов пояснив, що проводив діалог з підприємцями.
«Я проводив цю нараду з представниками підприємців, які працюють на Ай-Петрі, і з нашим Рескомнацем. Жодних інших структур я там не бачив», — повідомив прем'єр.
Як підкреслив глава уряду АРК, він знайшов повне взаєморозуміння з представниками підприємців, які готові вкладати свої кошти у розвиток Ай-Петрі як єдиного туристичного об'єкта з дотриманням усіх санітарних норм.

ПОНАД 80% УКРАЇНЦІВ — ЗА ВІДКЛИКАННЯ ДЕПУТАТІВ

Більшість громадян України (81%) виступає за ухвалення закону про відкликання народних депутатів. Такими є результати дослідження, проведеного соціологічною групою «Рейтинг», повідомляє УКРІНФОРМ.
Не підтримують цю ініціативу 13% громадян України, а ще 6% не визначилися.
На думку більшості опитаних (61%), депутата має відкликати виборець. 14% респондентів вважають, що це повинен робити виборець, але з ініціативи партії, і стільки ж — що це прерогатива виключно партії, яка висувала кандидата. Ще 12% вважають, що це має робити суд. 5% опитаних вважають, що відкликати депутата повинен лише парла-

мент, і ще 5% — Президент. Не визначилися з цього питання 10%.
Понад половина респондентів вважає, що депутата потрібно відкликати за корупційні діяння, стільки ж — за недотримання виборчих обіцянок. Майже 40% вважають, що депутата необхідно відкликати за зраду державних інтересів і невиконання своїх зобов'язань, які проголошували у присязі.
Третина опитаних виступають за відкликання депутата через систематичну відсутність на пленарних засіданнях та засіданнях комітетів, стільки ж — за невиконання своїх публічних обіцянок щодо підтримки тієї чи іншої ідеології. 26% респондентів переконані, що депутата потрібно відкликати у випадку переходу до іншої фракції, і 22% — за неособисте голосування. Не визначилися з даного питання 4% опитаних.

БОЖЕ, НАМ ЄДНІСТЬ ПОДАЙ!

9 березня 2013 р. у Севастополі біля прекрасного пам'ятника Тарасу Шевченку відбувся мітинг та покладання квітів українцями міста, яких зібравось близько 70 осіб. До початку зібрання кілька пісень на слова поета виконав український народний хор Віктора Ковальчука.
Кожен із промовців читав улюблені рядки з творів поета і закликав до єдності українців міста в нинішніх умовах, відзначаючи відсутність її через амбіції очільників громадських організацій і партій.
У виступах прозвучали слова про вже зроблені добрі справи, про наміри і плани, не обійшлося і без уже традиційних фантастичних пропозицій провести 200-річчя масовою колективною поїздкою до російського Санкт-Петербурга. Очевидно, що сили треба концентрувати і спрямовувати на севастопольську громадськість.
Громадський і партійний діяч Анатолій Сивак заклик

кав учасників зібрання до створення громадської ради в місті з відзначення 200-річчя великого поета та зібрав підписи про створення організаційної групи. Він багатьох радують неополітичною організацією, яка б займалась популяризацією творчості Кобзаря. Також було висловлене побажання через рік зібрати на урочистості в десять разів більше людей.
Голова севастопольської міської організації Союзу українців, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української філології СМГУ Тамара Мельник розповіла про багатогранність постаті Тараса Шевченка. А на заклики попереднього промовця повідомила, що в Севастополі освітня любовлять, знають і вивчають творчість Кобзаря — вже 18 років проводять конкурси Шевченківських читань, відбуваються конкурси з написання творів. Також вона запропонувала присутнім після повернення додому в цей святий

для українців день відкрити том «Кобзаря» і ще раз перечитати улюблені вірші.
Вірші продекламували і вихованці дитячого будинку № 1. Вихователь Мирослава Петровська розповіла, що в навчальному закладі є клуб любителів української мови, який працює щосуботи. Дітей ніхто не запрошував на захід, але вони знали, що сьогодні — знаменний день і прийшли, як і кожного року, до пам'ятника Тарасу Шевченку.
Направду, виникають прості запитання до організаторів мітингу щодо невисокої інтенсивності запрошення на акцію з огляду на її нечисленність. Та й проводити такі заходи треба не для самих себе, а залучати до них більше людей та не боятись і спробувати урізноманітнювати їхні сценарії.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

«ЗАПОВІТ НАЩАДКАМ»

Усе знесла й перемогла його любові сила. Того великого вогню і смерть не погасила.

Леся Українка
9 березня до 199-річчя від дня народження великого Кобзаря читачі та працівники бібліотеки-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка ЦБС для дорослих м. Сімферополя поклали квіти до пам'ятника великому українському поету.

Після закінчення урочистої церемонії біля пам'ятника пройшла поетична естафета «Заповіт нащадкам», яку другий рік поспіль проводить бібліотека за участі друзів і партнерів:

студентів Сімферопольського коледжу Національного університету харчових технологій та учнів середньої школи № 18. Біля пам'ятника прозвучали вірші Тараса Григоровича Шевченка: «Реве та стогне Дніпр широкий», «Мені тринадцятий минало...», уривок з поеми «Сон», «Заповіт», «Доля», «Садок вишневий коло хати...», а також вірш Лесі Українки «На роковини», який прочитала вчитель української мови і літератури ЗОШ № 18 Н. Є. Бацьких.

Читання віршів було тепло прийнято глядачами та пресою.

Н. В. КАРЖАВІНА, завідувач бібліотеки-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРИМУ ПРЕДСТАВИЛИ НА ВИСТАВЦІ У БЕРЛІНІ

З 6 до 10 березня Крим у рамках єдиного українського стенду був представлений на Міжнародній туристичній виставці «ITB Berlin 2013», передає Курортно-інформаційний центр.

В ході виставки пройшли презентації туристичного та санаторно-курортного потенціалу півострова. З концертною програмою виступив народний артист України, джазовий гітарист Енвер Ізмайлов.

Як раніше повідомляв Курортно-інформаційний центр, під час виставки міністр курортів і туризму Криму Олександр Лієв підписав меморандум про співпрацю з берлінським туроператором «МедіКур-Райзен».

ДОВІДКА: «ITB Berlin 2013» — це найбільша світова платформа для глобальних продуктів туризму. Тут присутні всі елементи створення продукту: туроператори, системи бронювання, напрямки, авіакомпанії, готелі, організації з видачі автомобілів напрокат та ін. Цього року планується участь 170 тис. відвідувачів.

КРИМ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДОРІГ

Крим розпочав готуватися до туристичного буму після зимового міжсезоння з наведення порядку поблизу магістралей. Про це заявив голова Ради міністрів АРК Анатолій Могильов.

«До Криму вже починають приїжджати відпочивальники. Нам не повинно бути соромно за санітарний стан доріг і узбіч», — цитує слова Могильова управління інформполітики кримського уряду.

Голова Радміну АРК закликає місцеві органи влади активно долучитися до акції «Чистий Крим» за участі дорожніх і комунальних служб.

Нагадаємо, минулий рік став рекордним для туристичної галузі Криму — тут відпочили і поправили своє здоров'я 6 млн. 134 тис. осіб, тобто на 8,1% більше, ніж 2011 р. Такого рівня півострів досяг уперше з моменту здобуття Україною незалежності. Прем'єр-міністр України Микола Азаров раніше заявляв, що у Криму є потенціал збільшення кількості відпочивальників мінімум утричі.

ТУРИСТИ ЗМОЖУТЬ ВІДВІДАТИ АНТИЧНЕ ЗАТОПЛЕНЕ МІСТО АКРА

З кінця травня в Криму працюватиме новий підводний туристичний об'єкт — античне затоплене місто Акра. Про це повідомляє turystam.in.ua.

Екскурсії по затопленому місту працюватимуть до початку липня. Це найсприятливіший час для відвідування Акри. «Ми пропонуємо огляд міста саме в період роботи там археологічної експедиції. В цей час море найбільш тепле і чисте. Археологи покажуть знахідки і розкажуть максимум інформації про місто», — повідомив завідувач відділу підводної археології КРУ «Чорноморський центр підводних досліджень» Віктор Вахонеев. Він підкреслив, що до сьогодшніх днів збереглися оборонні стіни завтовшки два метри і залишки античних будинків.

Саме місто має площу чотири гектари. Це був не дуже великий населений пункт, але там були оборонні стіни, це говорить про те, що воно було самодостатнім торговим центром Боспорського царства. Акра існувала з кінця VI століття до н. е. до початку IV століття н. е. Причиною загибелі міста стали природні процеси: підняття рівня світового океану і рух літосферних плит.

«ДУМИ МОЇ, ДУМИ МОЇ...»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Бо коли йшли фашисти, бажаючи не наражатися на додаткову небезпеку, закопували у землю томи радянських і дорадянських ідеологів, а з ними — і «Кобзаря». Так зробив і мій дідусь, та відкопати свій скарб йому вже не довелося... І доки ім'я Тараса Шевченка можна буде нести, як знамено, у пошуках волі і кращої долі, доки існуватимуть люди «у кайданах», доти і викликати ім'я поета неодноразові емоції, бо якщо є невільники, то є і поневолювачі, якщо є кривда, то є і кривдники, а Тарас Шевченко — це не депутат, його не позбавиш мандата, він завжди стоїтиме на боці справедливості.

Та найдорожчі кошики з квітами у день його народження ставлять

до підніжжя пам'ятника не ті, хто найщиріше його любить, а ті, у кого це передбачено в бюджеті рядком «інші витрати». Втім, цього року тут з'явилися і зовсім «нетрадиційні» гості — вперше за весь час незалежності прийшли вклонитися Тарасові кримські комуністи. Тож є надія, що це теж не «капуста головата» і в їхній організації відбуваються такі невидимі іззовні процеси. Хоча кріпак Тарас мав би бути близьким до них за соціальним статусом та і за революційними настроями, ось тільки любив він не ту державу, до якої линуть серця комуністів. Але ж цей день не омивають увагою і кримські татари (хоча поет і думки не мав про мусульманський халіфат), та це і він надихав їх у далекому Узбекистані на боротьбу за народну волю. Про це говорив член Меджлісу кримськотатарського народу Айдер Ісмаїлов, завдяки якому до державних та партійних прапорів приєднався і кримськотатарський національний.

— Ми не дозволимо його забути! — запевняв Айдер-ага.

— Я — людина віруюча. Давайте молитися за нього, за мертвих і живих, за те, щоб Україна була вільною! І щоб все це справдилося, маємо дружити між собою, — промовляла його землячка. А інша додала:

— Коли нас вивозили із

Криму, мені було 6 років. В Узбекистані я пішла в школу, і там ми вивчали творчість Тараса Шевченка. Вона налаштувала людей на боротьбу за справедливість.

А ще лунали слова: «Слава Україні! Слава кримськотатарському народу!». Люди вклонилися тому, хто дивився на них із далекого минулого, вклонилися його великому таланту людинолюбства, помноженому на ту ширість, назустріч якій відкриваються серця.

Тож говорити було не обов'язково, достатньо прочитати якісь улюблені віршовані рядки або заспівати пісню, як це зробив Микола Москаленко, — і контакт між усіма вже відбувся. «Думи мої, думи мої, лихо мені з вами...», — лунає над площею голос нашого талановитого співака. А хіба ж не лихо, коли прагнеш добра своїй Батьківщині і безсилий щось для цього зробити?

Ось звітує перед поетом і присутніми один із лідерів ВО «Свобода» Сергій Савченко, переконуючи, що їхні депутати вміють не тільки блокувати трибуну, але й писати закони на користь людей. Голова об'єднання «Українська громада Криму» Владислав Хмеловський розповів про ситуацію, що склалася навколо «Нашої України», яка перебуває на етапі трансформування в іншу політичну організацію, в результаті чого частина регіональних лідерів, розчарованих неефективною політикою Віктора Ющенка, вже вишла з її складу.

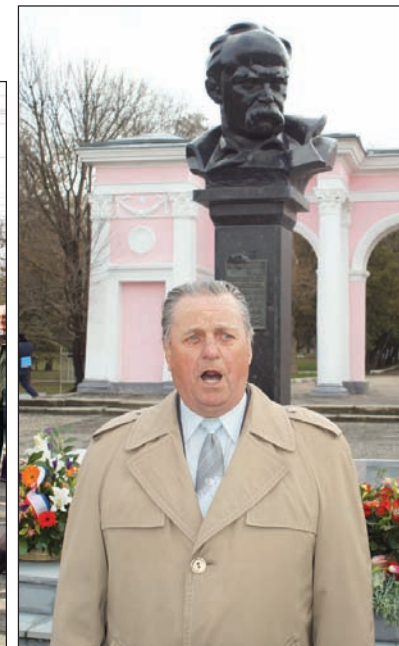
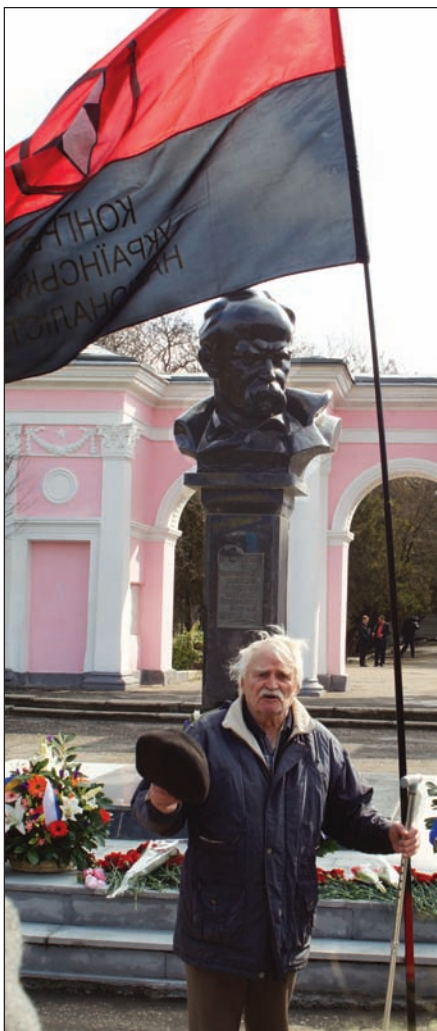
Та попри, здавалося б, позитивні тенденції, «думи» присутніх не позбавлені гіркоти. Чому біля пам'ятника так мало нашої української молоді, а юнак, який взяв слово, лише підігриває ці сумніви, пояснюючи, що далеко не всі його однокласники усвідомлюють, наскільки безцінною людиною є для України Тарас Шевченко? А ось кримськотатарські діти розуміють, навіть десятирічний Осман Чахмаров, який двома мовами читає «Заповіт». І казахи, коли Тарас був у засланні, це розуміли і називали його своїм

національним художником. Не відвідують Тараса Григоровича й кримські прибічники Юлії Тимошенко. І не думаю, що йому від того гірше. Гірше тим, хто увійшов з ними до спільного політичного об'єднання і шойно оголосив «національну мобілізацію». Бо саме тут, біля пам'ятника цій людині, ми складаємо присягу не лише на вірність Батьківщині, але й військову, якщо вже доведеться боронитися від якогось там «супостата».

У всякому разі, так я це відчуваю. Хоча особисто мені на війну аж ніяк не хочеться, ні за царя, ні за короля, ні за президента, бо у будь-якій боротьбі ми, люди, — це не мета, а лише засіб досягнення тих чи інших цілей. Це Він думав саме про нас і боліла йому від цього душа, і посипало скроні передчасним снігом. Бо ніякий він не політик, а просто батько — батько нації.

Тамара СОЛОВЕЙ

Фото В. Качули

«НЕ ЗАБУДЬТЕ ПОМ'ЯНУТИ...»

Уроцисте вшанування пам'яті великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка з нагоди 199-річчя від дня його народження відбулося 9 березня в Сімферополі.

Під звучання Гімнів України та Автономної Республіки Крим до підніжжя пам'ятника Тарасу Григоровичу поклали квіти Постійний Представник Президента України в АРК Віктор Плакіда, заступник голови Ради

міністрів Криму Азіз Абдуллаєв, заступник голови Ради міністрів — керівник апарату кримського уряду Ольга Удовіна, представники Верховної Ради АРК, державних організацій і громадськості. Учні шкіл і ВНЗ автономії декламували твори Кобзаря.

Святкування продовжилося у Центральному музеї Тавриди. Тут відкрилися цікаві тематичні виставки, зокрема, книжкова «Далекий і близький Шевченко», організо-

вана Республіканською універсальною науковою бібліотекою ім. І. Я. Франка та Науковою бібліотекою «Таврида» ім. О. Х. Стевена, та української вишивки з фондів Етнографічного музею. Гостей зустрічав музикою оркестр, а в голубій залі відбувся святковий концерт Кримської республіканської організації «Вокально-хореографічний ансамбль «Таврія» імені Л. Д. Чернишової».

Колектив ансамблю представив вокальні та інструментальні твори, хореографічні композиції. Глядачі побачи-

ли і почули виступи хору під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, диригента Ігоря Михайлевського, солістів Євгенії Волкової, Олени Ємельянової, заслуженого артиста АРК Дениса Бенька, заслуженої артистки України, лауреата Премії АРК Лілії Титової, дитячих ансамблів «Світлиця» та «Веснянка». Поетичні твори Шевченка «Тополя» та «Утоплені» декламували зі сцени учениці сімферопольських загальноосвітніх шкіл № 26 і № 25, переможці Всеукраїнського конкурсу читців «Ми — діти твої, Україно!», проведеного минулого року Всеукраїнським інформаційно-

культурним центром, Надія Бабак і Сабіна Петренко.

«Це початок масштабних заходів, які проходять у Криму наступного року, коли відзначатимуть 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка», — зазначила у вітальному виступі міністр культури АРК Альона Плакіда.

Тарас Шевченко — духовний оберіг українського народу. Актуальним і пророчим залишається для нас живе і мудре слово Великого Кобзаря, а поезія його — єдина і неповторна для всього українства.

Ганна КОВАЛЬЧУК
(Прес-служба ДО «ВІКЦ»)

«ЩЕ ЛЕНІНОВИХ ПАМ'ЯТНИКІВ ПОЛК ТРИМАЄ В ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВУ...»

КОЛОНІАЛЬНИЙ СПАДОК І ЗАСУДЖЕННЯ ЄВРОПОЮ

Більше 2500 пам'ятників Леніну в Україні — колоніальний спадок, який досі оберігається владою, незважаючи на те, що Основний Закон — Конституція України у статті 15 проголошує, що жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова. Але ж визнається! І не тільки в кам'яних чи гранітних бовванах, а й у топонімії і на телеекранах. Важливим фактом є те, що політика засмічення української землі цими пам'ятниками розпочата найбільшим тираном усіх віків Сталіном. І всі керівники СРСР, які її продовжували, і ті керівники України, які не боролись з цим ганебним явищем, фактично є сталіністами.

25 січня 2006 р. Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) ухвалила резолюцію 1481 про «необхідність міжнародного засудження злочинів тоталітарних комуністичних режимів». Комуністичний тоталітаризм засуджений і в Резолюції ПАРЄ «Возз'єднання розділеної Європи» 2009 року, Резолюції Європарламенту «Про європейську свідомість і тоталітаризм» 2009 року, Прагматичній декларації «Про європейську свідомість та комунізм» 2008 року. Здавалося б, на часі встановлення кримінальної відповідальності за пропаганду, публічне схвалення тоталітарної ідеології та практики комунізму. А повсюдне існування пам'ятників тоталітарної епохи чи колоніальної топонімії в Україні, де Ленін ніколи не був, хоча посилав сюди каральні війська, і є цим публічним схваленням, а зовсім не висторогами мистецтва чи історичною справедливістю.

І тут неприйнятні навіть пропозиції орендної плати Комуністичною партією за використання землі, де можна справляти ідеологічну нужду, що могло б допомогти місцевим бюджетам. Ленін, Гітлер і Сталін — історичні вороги України, і тому не може бути жодного компромісу.

Днями голова Севастопольської міської державної адміністрації Володимир Яцуба зазначив, що він нікому не дозволить здійснити наругу над пам'ятником Леніну і

дав команду міліції його охороняти, зважаючи на його особливу історичну цінність (замість простого встановлення камер спостереження). Ще б пак! У місті морської слави на Центральній гірці, яка колись називалась Хребет Беззаконня, біля штабу Чорноморського флоту Російської Федерації стоїть монумент діячу, який дав розпорядження затопити Чорноморський флот, аби кораблі не дісталися Україні, і нікому це не здається безглуздом. Забулось і те, що більшовики топили офіцерів у Севастопольських бухтах. Забулось і те, що загальнофлотські збори на Чорноморському флоті 340 голосами з 409 делегатів ухвалили рішення направити в усі гарнізони флоту телеграму з вимогою «ні в якому разі не допустити приїзду Леніна до Севастополя». Не треба забувати і того, як кати українського народу Ленін і Сталін нищили церкви.

СОЦІОЛОГІЯ І СТАТИСТИКА СВІДЧАТЬ

Соціологічні дослідження демонструють пряму залежність якості життя від кількості топонімів та пам'ятників, пов'язаних з тоталітарним трагічним минулим. Статистика показує, що на Західній Україні, де відсутні пам'ятники катові українського народу Леніну, чистіша екологія, менші показники кількості різноманітних злочинів, абортів, захворювань, інфекційних хвороб, смертності жінок і чоловіків, смертності від травм і отруєнь, вбивств і самогубств. Позитивніші показники в регіонах, де проживає населення, яке вважає українську мову рідною. Негативніші — в регіонах з часткою переселенців із Росії, яка перевищує 7%. З розвитком Всемережжя ці дані доступні для ознайомлення. Було б бажання.

ВІЙНА З ПАМ'ЯТНИКАМИ?

Важливо пригадати, що у квітні 2010 року навіть Рада отаманів Криму та активісти російської громади провели пікет біля пам'ятника Леніну «на згадку про вбитого російського самодержця Миколу II». Крім цього, козакі принесли і поставили біля пам'ятника велику пластмасову бочку, наповнену перегноєм. Перший секретар Севастопольського міськкому

КПУ Василь Пархоменко ту бочку зіштовхнув на клумбу, а його соратники висипали перегній на землю.

Чи можна це вважати військовою пам'ятником Леніну? Навряд чи. Антиукраїнські сили просто провели піар-акцію.

Листопадової ночі 2011 року у Дитячому парку в Севастополі було здійснено акт вандалізму щодо пам'ятника Володимирова Ульянову в дитячому віці. Невідомі облили пам'ятник червоною фарбою і наділи на нього новорічну маску зайця. Окрім того, на постаменті намалювали зірку Давида і зробили напис «жид».

Європейський і цивілізований підхід 10 років тому продемонстрував начальник севастопольського шпиталю ВМС Збройних Сил України Петро Пепескул. Після численних звернень і з дозволу керівництва 21 січня 2003 року п'ятитонна споруда силами службовців військової установи була демонтована. Навряд чи така подія негативно вплинула на лікувальні процедури військових моряків.

У кінці лютого 2013 р. Сумська міськрада на своїй сесії більшістю голосів (43 з 75) підтримала пропозицію міського голови Сум Геннадія Мінаєва про знесення двох пам'ятників Леніну, які залишилися в місті. Такий по-

зитивний приклад гідний поширення по всій незалежній Україні.

А ось нещодавній випадок у місті Охтирка на Сумщині, коли прихильники партії «Свобода» на чолі з депутатом парламенту Ігорем Мірошниченком зруйнували монумент Леніну, каталізував «війну пам'ятників» по Україні: на Заході було поруйновано кілька споруд, присвячених Степану Бандері та Роману Шухевичу, яких патріоти вважають героями України.

Політологи вважають ці провокації політикою і способом відволікання від насущних проблем суспільства.

ЧИ Є МОЖЛИВІСТЬ ВИРІШИТИ КОНФЛІКТ?

Навряд чи влада Севастополя колись дозріє до звершення, скажімо, Луганської області, де було демонтовано 120 (!) пам'ятників криводульному тирану, чи Одеси з її музеєм пам'ятників тоталітаризму, чи навіть Казантипу на сході Криму, де музей ленінських бюстиків знаходиться під водою.

Не зрозуміло, чого очікують носії влади, зберігаючи символи тоталітарного режиму, адже це є показником рівня демократії. Повернення назад уже не буде. І незалежність України про те, що пам'ятники Леніну як частина тоталітарної топоні-

міки є, по суті, антиукраїнським і антидемократичним явищем.

Місце цим пам'яткам у музеях, парках, але не на майданах України, проти якої посилав карателів Ленін. Нехай тоталітарне минуле залишається в підручниках історії як факт омани людства і глухий кут цивілізації.

Російська імперія оберігає свої окупаційні символи в Україні. Чому цьому процесу сприяють українські державні чиновники?

Микола ВЛАДІМІРСЬКИЙ

P. S. Зазначу, що заголовок статті є цитатою одного з віршів Олеся Лупія. На жаль, в Інтернеті я не зміг знайти його повністю. Натомість пропоную читачам його вірш, який прямо стосується зазначеної теми.

ТЕРПІЛЧИЙ НАРОД

Перетерпіти усіх,
Хто приходив в Україну
І вчиняв смертельний гріх,
Залишаючи руїну.
Перетерпіти нових
Окупантів чорні зграї,
Перетерпіти і тих,
Хто й сьогодні зазіхає
На простори золоті,
На багатий край козачий...
Ми терплячі, ми такі,
До нестерпності терплячі.
Перетерпіти катів
І не втратити корінь роду.
Жити! — упродовж віків
Був закон мого народу.
Жити! Жити! Щоб колись
Перезити усіх тругнів
Та, уже не боячись,
Вільно дихати майбутнім.

ОПИТУВАННЯ НА САЙТІ РАДІО «СВОБОДА»
Чи повинна Україна позбутися пам'ятників Леніну?
Ні — 5,2%
Так — 90,7%
Важко відповісти — 1,7%
Мені байдуже — 2,4%
<http://www.radiosvoboda.org/>

МАЙБУТНЄ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД НАС

Хочу відповісти пану Ігорю Дуді, чие звернення до українців було надруковане в «Кримській світлиці». Я, Анатолій Іванович Браславський, 65 років, освіта вища — сільськогосподарська. Але працював не тільки в сільському господарстві. 19 років викладав у місцевій школі. Сам я з Харківщини, але з 1972 року живу в Криму. На даний момент тримаюся націоналістичних поглядів. Це — щоб було якесь уявлення про мене.

Щодо проблем українців у Криму, то це є і моєю бідою, щоденною гризотою. Я низько вклонюся перед вами за вашу готовність до боротьби, за патріотизм. Радий буду підтримувати з вами стосунки, співпрацювати в межах моїх можливостей.

Ігорю, я так вважаю, що майбуття у нашої держави, у нашого народу буде, а чи буде воно українським — залежатиме від українців. Якщо не виженемо українофобів з влади — асиміляція українців Криму (і не тільки)

невідворотна. Тільки державна політика — українська — в освіті (з дитячих садочків), ЗМІ, культурі і т. д. зможе допомогти відродженню української України. Тож за це разом маємо боротися!

З повагою,
А. І. БРАСЛАВСЬКИЙ
с. Новопавлівка,
Красноперекопський район

ЩО Ж ЦЕ ЗА КУЛЬТУРА?!

Шановна редакціє, хочу поділитися наболілим. Недавно я зустрілася з росіяночку, яка приїхала в гості до далеких родичів. Вона почала розповідати мені про поїздки і про життя в Росії. Мова її була рясно пересипана гідкими матюками. Я їх не вживаю і вважаю, що матюк — це гріх, бо ним прикликає людина нечистого. Вона здивувалася і відповіла мені: «А мы, русские, все такие. Мы не можем без этого. У нас так заведено». Я ледве відірвалася від неї. Ще вона сказала: «Вот иду в магазин, чтобы купить чего-нибудь пожарть. Жрать очень хочется».

Господи, та як так можна говорити? Жеруть звірі, а не люди. Коли б мені чоловік сказав: «Дай пожарть!», я б, мабуть, впала. Що ж це за культура така у наших сусідів? Не дай, Боже, щоб вона «причепилася» до нас...

Ольга ГРИЦИНА
м. Новоукраїнка-2,
Кіровоградська область

БЕРЕЖІМО МОВУ!

Бездержавних українців століттями нищили морально, духовно і фізично, але не вийшло! Сьогодні це робиться вже інакше: підступними законами нищать українська мова, бо коли немає мови, то немає і нації.

Українська мова стала нашою останньою лінією оборони. Але пам'ятаймо: Україна воскресла по Божій волі і ми, українці, у свій час стали вільними назавжди, всупереч колишнім поневолювачам. З нами Бог і Україна!

Микола МІЩЕНКО,
ветеран Другої світової війни

с. Переяславське,
Севастопольський район р-н,
Кіровоградська область

СВОГО НЕ ЦУРАЙТЕСЬ...

Мене весь час непокоїть одна думка: чому сьогодні молодь вважає, що краще там, де немає? Чому ця крилата фраза стає для нас загрозливим гаслом? Чому байдужість і заздрість ведуть уперед?

Поміркуємо: якщо житимемо за такими переконаннями, будемо просто існувати, постійно озирюючись навколо, відчуваючи себе вигнанцями. Ми маємо чим пишатися, чим захоплюватися, що розвивати.

Треба любити своє, близьке, рідне. Воно чекає на нові сили, нові думки, нові відкриття. На снагу ж нам дасть наша багатюща історія і культура, наша Україна. Адже живе слово, спілкування через нього, мабуть, найбільша радість і гордість, що українська мова живе, долає всі перепони, переключить всі політичні

ігри тих, хто заради власної пихи руйнує найсвятіше. Та наш народ мудріший і любить свою державу. Він це доводив століттями, коли різні пани і підпани хотіли підрізати та знешкодити наш скарб — мову, але це нікому не вдалося. І не вдасться. Адже нас, закоханих у рідне слово, рідну культуру, в сонячну Україну, на теренах держави так багато!

То не людина, що забуває і зневажає рідне, соромиться своїх коренів, належності до своєї нації. Не гідний поваги той, хто розчиняється в іноземному, шукає щастя за морями. А яка людина справжня? На мою думку, та, яка є відданим патріотом своєї землі, з повагою ставиться до інших народів, сповідує справжню цінність, яка все життя і чужому навчається, й свого не цурається.

Валентина КОВАЛЕНКО,
учитель-методист
НВК «Школа-ліцей»
№ 3

м. Сімферополь

ПОДОРОЖ ЮНОЇ ПОЛІСЯНКИ ДО КРИМУ

З Наталкою Кидун я познайомився наприкінці минулого року. Тоді відбулася цікава зустріч на факультеті журналістики Львівського національного університету. Вона проходила в демократичній атмосфері — розповідав про «Кримську світлицю» і життя кримського українства, ставив запитання студентам, а вони — мені. Говорили про культуру, політику, мову, студентське життя. Коли обговорювалося мовне питання, Наталка встала і рішуче висловилася, мовляв, не варто особливо нагнітати мовну істерію, тому що для людей це не головне. І коли їх не роз'єднують політики і політики, то вони можуть чудово порозумітися між собою. Студенти були про це іншої думки, хтось, підтримуючи мою «національно стурбовану позицію», навіть сказав з іронією: «Не слухайте її — вона взагалі білоруска!». Потім з'ясувалося, що вона не білоруска, а все-таки українка, але з близького до Білорусі прикордонного селища Зарічне Рівненської області. А позитивне ставлення до Південно-Східної України, зокрема й до Криму, у неї склалося на основі власних вражень від подорожей. «Особистий досвід» молодих людей я поважаю. Тим більше, коли ті подорожі були тривалими, а у Наталі саме так і було. Тому домовився з нею про невеличке інтерв'ю для «Кримської світлиці». Зустрілися, щоправда, не скоро, а лише через два місяці. Зате тепер можу запропонувати нашим читачам цікаву розмову з юною полісянкою.

— Минулої весни я поїхала на тиждень в Ялту, — так спочатку розраховувала, — і мені там дуже сподобалося, — розповідає Наталя. — Тому вирішила залишитися на довгий термін, цілий місяць прожила в цьому дивовижному курортному місті (не маючи жодного знайомого) і мені було дуже цікаво. Потім мене запросила художниця, яка проводить щорічні курси з живопису. І я деякий час жила у неї. Нам було цікаво, тому що я теж малюю... Потім я автостопом об'їхала весь півострів: Су-дак, Феодосія, Севастополь...

— Розкажіть про людей Криму. Що цікавого запам'яталося?

— Кримчани? Ну, знаєте, вони ж різні... Але оскільки я їхала з позитивним настроєм, то мені траплялися лише хороші люди. Жодного негативу! Я просто була в якійсь ейфорії... Всі мені допомагали в усьому — коли вдруге приїхала в Ялту, господарі навіть не хотіли брати з мене грошей. Я їх переконувала: «Це ж ваш зарібок, це ж курортний сезон!», але вони були непохитими. Дуже багато друзів у мене з'явилося в Криму!

— Ви з ними підтримуєте контакт?

— Звичайно, підтримую! Причому не лише електронною поштою; незабаром хочу знову поїхати до Криму і провідати моїх нових приятелів. Адже кримчани мене постійно запрошують у гості. Та й не лише кримчани, там я можу зустрітися з друзями з Москви, Пітера і навіть... з Франції. Вони люблять Крим і часто там бувають.

— А як спілкуєтеся з французами?

— Англійською. Вони всі нею володіють. Один з них півроку подорожував Росією,

просторами Азії, а закінчив свою подорож десь в Індонезії. Французи мене навіть запрошували на Різдво до Франції, шкода, що у мене не вийшло. Але, сподіваюся, що влітку я там побуваю.

— А кримчани мають якісь особливості характеру? Якось відрізняються від галичан чи від вас, поліщуків Рівненщини?

— Важко відповісти на це запитання... Мовою їба що відрізняються, а так суттєвої різниці немає. Хоча... якщо говорити саме про мешканців Південного Криму та й іншої приморської частини півострова, то вони постійно думають про те, як більше заробити в сезон. Мабуть, вища схильність до комерції. Навіть там, де «дикі пляжі» і нема відповідної інфраструктури, місцеві розвозять їжу, а відпочиваючі її купують. Хоч маленький, та зарібок!

До речі, кримчани між собою суттєво відрізняються: Севастополь, Коктебель, Джанкой — це різні міста, в яких живуть зовсім різні люди. Скажімо, севастопольці спокійніші, а в Коктебелі люди завжди кудись поспішають, я й сама швидко втомлювалася від коктебельської метушні... Але якщо порівнювати Севастополь і Ялту, то остання мені подобається більше. Там особлива енергетика. Але і там весною краще, ніж влітку. Взагалі, до Криму краще їхати навесні або восени. І спокійніше, і ціни нижчі.

— Кримські назви населених пунктів подобаються: Сонячне, Сонячна Долина, Морське, Веселе, Новий Світ?

— Дуже подобаються! А ще у Новому Світі чудове вино. Один знайомий пра-

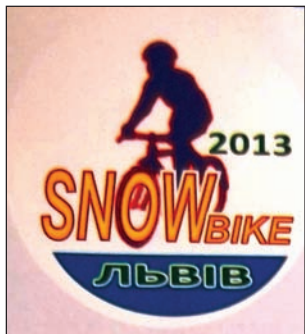
цював десь на винзаводі і постійно мене пригощав. Навіть додому дещо привезла.

— А батьки не хвилювалися, що вас так довго не було?

— Вони спочатку навіть не знали, де я. Коли я зателефонувала татові і сказала, що я в Ялті, то він був дуже здивований. А загалом батьки поставилися до цього дуже спокійно, адже довіряють мені. Знають, що я про себе можу потурбуватися сама, що зі мною нічого поганого не може статися, бо це... не вперше відбувається. Я люблю десь поїхати — на відміну від моєї рідної сестри, яка є моєю повною протилежністю і любить сидіти вдома.

А я ті півроку, що була в Криму, взагалі не хворіла! Просто заряджалася енергією від землі. І життя мені там обходилося дешевше, ніж у Львові. Півроку прожила в Криму, а півроку живу думками про Крим...

Сергій ЛАЩЕНКО

ВЕЛОТУРИСТИЧНИЙ СЕЗОН — ВІДКРИТО!

у катаннях на улюбленому виді транспорту. Вони «возяться» цілий рік. І хоч одні учасники виростають, на їхнє місце приходять інші діти — учні соснівських шкіл, та рейтинг команди тільки зростає! І заслуга у цьому її тренера, інструктора з велотуризму, педагога, президента фонду Павла Савчука.

Ось і цього разу нова команда «Еко-милосердя», вперше взявши участь у змаганнях «Snow-bike» — 2013, повернулася в Соснівку з гарними здобутками: в індивідуальних заїздах на трасах «тріал» та «велокрос» призові місця посіли Марічка Рудик, Віра Крук та Євген Парашин. Інші учасники отримали чудовий досвід і масу задоволення! Діана Процак, Вілода Батючок, Максим Пукас, а з ними вперше нова учасниця-інструктор велокросу Людмила Шутяк — провели вихідні з найбільшою користю для себе. Чому вихідні? Та тому, що у команді вже є доброю традицією перед відкриттям туристичного велосезону закрити зимовий сезон походом в... аквапарк. Традиція передається як цікава і корисна е-

тафета від одного набору команди до іншого! І цього року останні вихідні лютого привели юнаків та дівчат у львівський аквапарк «Пляж». Накупавшись вдосталь у суботу, велосипедисти відпочили у львівському туристичному центрі «Княжий», а вже зранку в неділю з новими силами взяли участь у змаганнях, які за традицією пройшли у парку імені Івана Франка. Після змагань із задоволенням пройхались центром Львова і помилувались його красою.

Окремо варто сказати про організаторів відкритих змагань з велосипедного туризму, які не чекають вказівок згори (бо хто зараз там переймається пропагандою здорового способу життя?), які гуртують однодумців і залучають до співпраці небайдужих, які прагнуть зробити туризм відпочинком для всіх.

Отже, загальне керівництво підготовкою та проведенням змагань здійснює Клуб велосипедного туризму «Колесо вітрів» (місто Львів) і його невідомий керівник-мандрів-

ник Олександр Мякушко. Безпосередня організація та проведення змагань покладається на суддівську колегію, сформовану ГО КВТ «Колесо вітрів». Змагання з велосипедного туризму «Сніговий велосипед — 2013» проводиться з метою подальшого розвитку велосипедного туризму. Головними завданнями змагань є пропаганда здорового способу життя та популяризація велосипедного туризму; залучення до цього цікавого виду туризму усіх бажаючих; пропозиція альтернативи проведення дозвілля.

Олександр Мякушко — голова клубу «Колесо вітрів» — організатор і головний суддя змагань, суддя ІІ суддівської

категорії зі спортивного туризму, ділиться враженнями: «Snow-bike» — вже традиційні змагання, але я прагну робити їх по-новому, бо хочу, щоб вони були не ради виборювання призов, хоча переможці отримують заслужені нагороди. Ці зустрічі — відкриті для всіх, хто хоче відчувати змагальний процес, випробувати себе, а також техніку після зими. У наш час велотуризм стає все популярнішим, будуються велодоріжки, є марковані шляхи, в тому числі і на Львівщині, завдяки старанням Анатолія Яремчишина. Попереду — великий туристичний сезон і великі мандри, тому відкриття велосезону — це перевірка техніки і сили».

На цьогорічних змаганнях техніку і силу перевіряли на двох дистанціях другого класу: «тріал» і «велокрос». Другий рік «тріал» доповнений додатковим етапом, ще одним завданням: «трембіта» або повітряна рушниця. Це випробування фізичних можливостей велосипедиста.

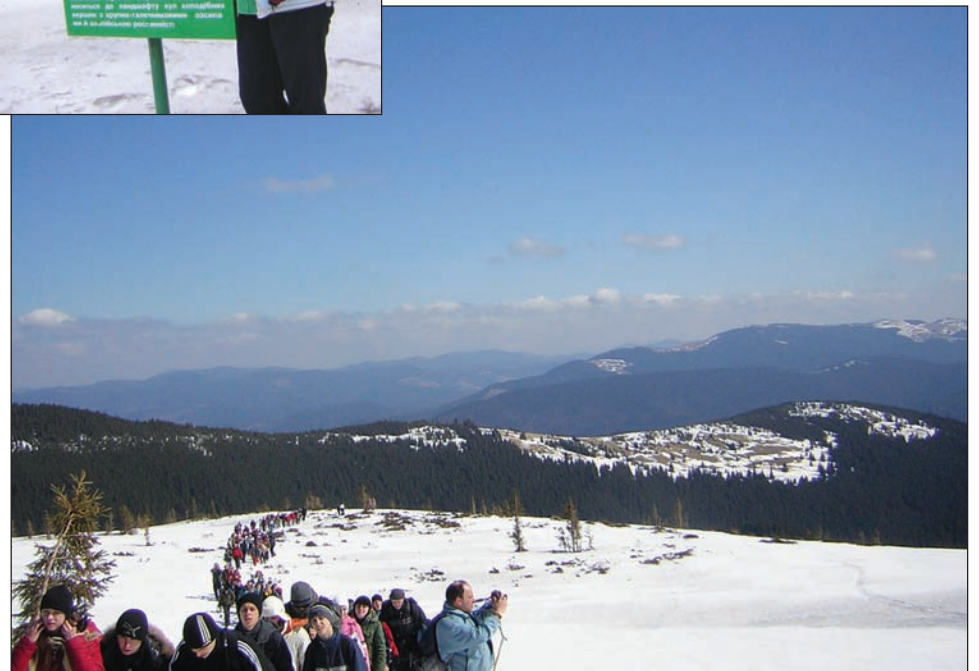
У змаганнях «Snow-bike» взяли участь біль-

ше ста велотуристів Львова і області. Вік учасників необмежений. Наймолодшому було 7 років, найстарший учасник — 48. Змагання пройшли весело і активно. Львівські веломагазини допомогли з призами. Начальник дистанції «тріал» Теодор Олач і начальник дистанції «велокрос» Тарас Чаус, як і головний секретар Катерина Мякушко та інспектор «трембіти» Михайло Малкуш, і всі, хто долучився до проведення «Снігового велосипеда» разом з головним суддею Олександром Мякушком, залишилися задоволеними проведеною зустріччю, адже все більше галичан зацікавлюється велотуризмом, долучається до активного відпочинку, поспішає назустріч пригодам і красі рідного краю. Саме так, як роблять це соснівські велотуристи БФ «Еко-милосердя».

Віра ОЛЕШ

***

Актив БФ «Еко-милосердя» запрошує всіх бажаючих взяти участь у традиційному сходженні на найвищу вершину Українських Карпат — гору Говерлу (2061 м). Сходження заплановано на 23 березня. Довідки і запис за телефонами: 063-783-09-55, 063-630-23-25

ТРОЮРІДНИЙ БРАТ ТАРАСА – ВАРФОЛОМІЙ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Зберігся й сполин Варфоломія Шевченка про перші хвилини зустрічі з троюрідним братом і свояком у Корсуні: «В юнію 1859 года сижу як-то в своей хате, смотрю — везжает простая телега, запряженная парой: в телеге сидит кто-то с большими усами, в парусиновом сером пальто и в летней шляпе; вижу, он прошел мимо дверей моей хаты — и прямо в ворота. Я подумал, что это, наверное, кто-нибудь из тех, кто ищет себе работу в экономиях..., выбежал на улицу и пошел навстречу приезжему, он тем временем успел уже пройти через двор в другие двери — и в сени; я вернулся, смотрю: он открывает дверь в хату и говорит мне: «Ну, узнаешь или нет?». Я не мог опомниться!.. «Отец родной!» — только вскрикнул и опрометью бросился к нему на грудь!.. Это был Тарас! Мы молчали и горько рыдали, как дети, обнявшись. Выбежала моя жена, и тоже в слезы... В это мгновение мы все будто онемели: слов не было, только слезы так и катились. Так мы молча стояли на одном месте и рыдали слезами радости, пока не подошел извозчик Тараса и не спросил, что ему делать» (Воспоминания о Тарасе Шевченко. — К., 1988. — С. 32).

Тарас Григорович вільно почував себе у родині брата, був доглянутим і не змовкав, розмовляючи з дружиною Варфоломія — Олександрю Антоївною, яку називав «своєю сестрою», а також дітьми. Варфоломій згадував: «Он вставал очень рано в четыре часа. Встанет и сразу в сад: а сад в Корсуне (имение князя Лопухина) был очень, очень хороший! Выберет, бывало, Тарас в этом саду какой-нибудь чудесный уголок и изобразит его на бумаге. Пожалуй, в саду не осталось ни одного уголка, не зарисованного в альбом. В летнее время, особенно в сенокос или жатву, мне было некогда сидеть дома, я работал от зари до зари, поэтому с Тарасом мне доводилось беседовать только тогда, когда он, бывало, разохотится и поедет со мною на работу или же вечером, если я возвращался пораньше, пока он еще не ляжет спать...»

Коли Тарас їздив со мною на роботу, он постоянно пытался обратить мое внимание на то, что следует заводить как можно больше машин, чтобы как можно меньше работали человеческие руки» (Воспоминания о Тарасе Шевченко. — К., 1988. — С. 33).

У Корсуні Шевченко мав намір одружитися й шукав собі наречену. Варфоломій згадує: «Ссылка и солдатчина за Аралом не огрубели, не очерствели нежное, доброе и любящее сердце Тараса... Тарас любил жить семьянином, видя мою жизнь, он не раз говорил: «Сподобит ли и меня Господь обзавестись своим пристанищем, хаткой, женой и деточками?». Мы часто разговаривали об этом деле, и всегда Тарас просил моего совета и помощи найти ему место для поселения и «дивчину», но чтобы дивчина была непременно украинка, простая, не панского рода, сирота и наймичка». У Варфоломія Тарас Шевченко познайомився з прислужницею Харитиною Василювною Довгополенко (1841 — р. с. н.), в яку закохався і просив Варфоломія висватати за нього Хариту: дівчина відмовилася вийти заміж «за такого старого та лисого».

За час перебування в Корсуні та його околицях Тарас Шевченко виконав малюнки: «Дерева», «В Межиріччі», «Понад Россю». А «В Корсуні» — малюнок Тараса Шевченка, що входить до альбому 1858-1859 років. З того, корсунського періоду брати регулярно

листувалися: збереглося 23 листи Т. Шевченка до «єдиного широкого друга» і 11 від Варфоломія до поета.

Безпосередньо саме Варфоломій Григорович турбувався про купівлю землі й хати для Тараса — вибирали разом в багатьох селах та окраїнах і поблизу Дніпра. Нарешті 1 липня 1860 року Шевченко у листі до Варфоломія погоджується на пропозицію придбати земельну ділянку на Чернечій горі під Каневом: «Више по Дніпру од того місця, де ти сам вибрав, коло Пекарів, на правім же березі, між Каневом і Пекарями, на городських землях, на високій горі, есть лісочок, граничить з Монастирищем; посеред того лісочка — поляна, далеченько од города; внизу кілька рибальських хаток; на тій горі дуже багато дичок — яблунь і груш: садочок завести можна. А любий стародавній Дніпро буде здаваться тобі під ногами... Кришишна вода неподалеку» (Шевченко Т. ПЗТ: у 12-ти т. — Т. 6. — К., 2003. — С. 183).

Зіткнувшись з небажанням місцевих поміщиків продати Тарасові землю, Варфоломій Шевченко вирішив придбати ділянку на Чернечій горі, яка належала не приватному власникові, а місту Каневу, і була розташована поблизу того місця в урочищі Мотовилощина, яке облюбував сам Тарас Шевченко. Нагадаємо, що Варфоломій допомагав поетові викупити й родичів із кріпацтва.

Свого останнього листа в Україну Тарас Шевченко пише 29 січня 1861 року саме до Варфоломія Шевченка: «Прощай! Утомився! Неначе копу жита за одним заходом змолотив».

Брав безпосередню участь Варфоломій і в похороні поета. Ще до прибуття труни з Шевченком до Києва Варфоломій Григорович розпорядився виготовити хрест та копати яму на історичній горі Шекавиця. Він неспроста хотів поховати тут свояка, бо знав, що біля підніжжя гори розміщені слов'янські поховання передхристиянської доби VIII-X століть. За однією з версій, саме тут гадюка «вкусил» Віщого Олега. На самій же горі за легендами і був похований Віщий Олег.

Але родичам це місце не сподобалося, і вони вирішили шукати інше — над берегом Дніпра, недалеко від Аскольдової могили. В справу втрутився приятель Т. Шевченка — Григорій Честахівський (1820-1893). Він переконав родичів поховати поета в Каневі, пославшись на слова Тараса Шевченка, який нібито говорив йому: «Тихе пристанище і спокій найдеш коло Канева». Варфоломій Шевченко згодився і показав те місце, яке так сподобалося було Тарасові Григоровичу і яке він хотів придбати для садиби поета — це була Чернеча гора, за чотири кілометри від Канева...

Понад 30 років — до останніх своїх днів — Варфоломій Шевченко клопотався про збереження й упорядкування Тарасової могили. Було це непросто, оскільки влада й поміщики, дізнавшись, хто є хто, намагалися швидше спекатися поетового брата. За Варфоломієм постійно стежили поліція та жандармерія, він постійно змушений був змінювати місце проживання своєї родини. Під час перебування в нього Тараса Шевченка (1859) і до кінця життя за Варфоломієм стежили поліцаї, переслідували, як і косили оком за те, що в його хаті збиралися друзі Т. Г. Шевченка — Г. Честахівський, О. Лазаревський, М. Чалий, М. Максимович, А. Красовський та ін. Листувався Варфоломій і з шанувальниками таланту Тараса Шевченка — Василем Гнило-

сировим, Павлом Житецьким, Андрієм Красовським та ін. Допомігав Євгенові Москальському, Михайлові Чалому та іншим збирати матеріали до біографії поета.

До речі, Варфоломій Шевченко у червні 1864 року притягнувся до слідства за зв'язки з польськими повстанцями під час служби управителем маєтку поміщика Понятовського в селі Бородянка Київського повіту, про що свідчить справа канцелярії начальника Київської губернії «О неблагонадёжности будто бы в политическом отношении б. управляющего именем Варфоломея Шевченко» (Тарахан-Береза З. Святиня. — К., 1998. — С. 129) та рапорт начальника Канівської повітової поліції про виступи та промови, виголошені під час перепоховання Т. Г. Шевченка в Каневі 10 травня (ст. ст.) 1861 року: «На особю избранном месте троюродным братом его Варфоломеем Шевченко во время шествия похоронной процессии и при погребении Т. Г. Шевченко... произнесено шесть речей на русском, малороссийском и польском языках» (Ройцина О. Эта самая любовь. — К., 2009. — С. 29). І хоч поліції не вдалося довести його причетності до повстання, все ж таки Варфоломія було усунуто від посади і призначено лісником у село Шендерівку Канівського повіту. Тут у 1875 році він і написав «Спомини про Тараса Шевченка», надруковані у львівському журналі «Правда» (1876), продовжував розповсюджувати Тарасів «Кобзар» (позацензурний, 1860-го року) та «Букварь южнорусский».

У червні 1883 року Варфоломій Шевченко подав до Канівської міської управи прохання: «На могилі мого брата Тараса Шевченка був поставлений дерев'яний хрест, який від часу підгнив і в жовтні 1882 року завалився. Шануючи пам'ять покійного мого брата... я наважився поставити на могилі новий хрест, обгородивши могилу гратами, а поблизу неї збудувати хату для сторожа» (Тарахан-Береза З. Святиня. — К., 1998. — С. 145).

Прохання передали до канцелярії генерал-губернатора. Звідти прийшов запит про дійсний стан могили. Лише коли канівська поліція підтвердила, що могила дійсно порушувана, було дозволено впорядкувати її. Однак при цьому суворо попереджалося, «щоб не було допущено будь-яких маніфестацій» після закінчення робіт (там само). На одному з київських заводів замовили металеву огорожу і чавунний хрест. Несподівано, коли замовлення вже було готове, генерал-губернатор наказав накласти арешт на хрест, бо на ньому була табличка зі словами Тараса Шевченка:

*Свою Україну любить;
Любить її во время лете,
В останню, тяжкую минуту
За неї господа молишь.*

Роботи над упорядкуванням могили припинилися. Майже рік тяглося листування. Врешті-решт замовники вимушені були зняти з хреста табличку. Лише в липні 1884 року чавунний хрест встановили на могилі поета. Пофарбований у біле, він чітко вирізнявся на фоні блакитного неба. Видно його було за десятки кілометрів з полтавських рівнин за Дніпром і по Дніпру — від Селища до Прохорівки.

У 1884 році Варфоломій збудував хату для сторожа, як власник платив податок за землю, на якій була Шевченкова могила, — 2 карбованці сріблом щороку. Незадовго перед смертю Варфоломій Шевченко за 100 карбо-

В. Шевченко з онукою Олександрю, майбутньою дружиною письменника Л. Андреева. Фото 1891 р.

ванців сріблом викупив орендований шматок землі під Шевченковою могилою (постанова Канівської думи про продаж півдесятини землі вийшла 17 листопада 1891 року) й подарував його місту Каневу. Це давало можливість захистити поховання умовами, які були викладені в дарчій записці. Разом із землею Варфоломій Шевченко подарував місту ще й 3000 карбованців сріблом, які вклав до державного банку, заповівши, щоб проценти з тієї суми міська влада використовувала на утримання могили. На подарованій землі не дозволялося нічого будувати, не можна було і перетворювати її на кладовище. Водночас могила мала бути відкритою для відвідувачів. Але міська дума дар не прийняла і утримання могили Кобзаря не переймалася. Межа турбот місцевої влади обмежувалась лише наглядом за відвідувачами Тарасової гори.

Про ширість і добропорядність Варфоломія Шевченка переконливо свідчить і такий факт: 1876 року в Корсунь приїхав тяжко хворий Іван Сошенко (1807-1876) — Тарасів товариш по Санкт-Петербурзькій Академії мистецтв, Варфоломій посилав дочку Ганну доглядати художника, а коли Сошенко помирав, хоронить Івана Максимовича за свій кошт на старому міському кладовищі, а потім встановлює на могилі гранітний надгробок.

Помер Варфоломій Григорович у день свого народження — 11 червня 1892 року в селі Буряківці Радомишльського повіту (нині — Борщівський район Тернопільської області), де доживав віку в своїй доньки. Жодне з українських видань ані словом не озвалось на його смерть. Могила втрачена...

Віктор ЖАДЬКО, вчений, письменник
Фото автора

Список використаних джерел:

Шевченківський словник. — Т. 2. — К., 1977. — С. 358; Шевченко Т. ПЗТ: у 12-ти т. — Т. 6. — К., 2003. — С. 183; Панченко В. Коляска та чумацький віз // День. — 2003. — 6 грудня; Малий енциклопедичний словник Корсунщини. — Т. 2. — Корсунь-Шевченківський, 2004. — С. 260; Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. — К., 2008. — С. 514; Тарахан-Береза З. Святиня. — К., 1998. — С. 129; Ройцина О. Эта самая любовь. — К., 2009. — С. 29.

Корсунь — будинок, де мешкав Варфоломій, у якого гостював Тарас Шевченко

Мотовилощина — місце, де Варфоломій вибрав ділянку для хати Тараса Шевченка

ЧОМУ ЛИШЕ ЧЕРКАЩИНА, А НЕ ВСЯ УКРАЇНА

ВШАНОВУЄ 200-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ВСЕСВІТНЬОЇ СЛАВИ УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА ТА КОМПОЗИТОРА СЕМЕНА ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО?

Навіть в імперській Росії з її відверто українофобською політикою всесвітнього виміру українського співака та композитора Семена Гулака-Артемівського не лише визнавали, але й високо цінували. А вже упродовж двох десятиліть він був окрасою всіх двох імператорських оперних театрів у Санкт-Петербурзі та Москві. Йому аплодували і ним захоплювалася добірна мистецька аудиторія Італії та Франції. Унікальний голос (бас — баритон) українського співака підкорював і полонив не лише рафінованих музичних естетів, але й широкий загал вітчизняних та європейських слухачів.

На столичні та європейські оперні сцени наш співак потрапив, пройшовши вишкіл у найкращих церковних хорах України, навчаючись у основоположника російської національної музики та опери Михайла Глінки, тісно пов'язаного з Україною, і у найкращих оперних студіях Франції та Італії. Свою дивовижну вроду та багатий унікальний голос Семен Гулак-Артемівський успадкував від батьків, які як по батьківській, так і по материнській лінії належали до древніх козацьких родів. А виховала і вдихнула у дитячу душу людяність, гідність, любов до краси та високий патріотизм неповторно чарівна, райська земля Городищини. На околиці Городища, на місці, де колись стояла гулаківська хата зусиллями громадськості сьогодні композитору встановлено пам'ятний обеліск.

Перебуваючи на вершині світової слави, видатний співак ніколи не поривав зв'язків з Україною та своєю малою батьківщиною — Городищиною. Він завжди пам'ятав, що своїй славі та успіхам зобов'язаний батькам та чарівній українській землі. Свідченням цього є безсмертна, високопатріотична опера «Запорожець за Дунаєм», з якої розпочинається відлік українського оперного мистецтва.

Шлях сільського хлопця з провінційного містечка Городище, вірніше з глухого хутора Гулаківки, до високого мистецтва світової слави та визнання нагадував долю десятків обдарованих дітей з України. Їхній талант та обдарованість помічали заїжджі столичні митці та аристократи-меценати. Талановитих українських дітей депортували до російських столиць, де вони майже самотужки й торували свій нелегкий шлях до мистецтва та слави.

Випадок із сином городищенського священика Степана Гулака-Артемівського був аналогічний. Геніальний композитор, основоположник російської оперної школи, українець за походженням,

Михайло Глінка у пошуках талантів для імператорських придворних хорів щорічно здійснював тривалі експедиції по Україні. Тож з України упродовж кількох століть депортували десятки тисяч обдарованих дітей. І, мабуть, мають рацію ті неупереджені дослідники російського хорового й оперного мистецтва, що воно упродовж кількох століть підживлювалося і продовжує доноруватися українськими талантами.

Михайло Глінка, перебуваючи в 1838 році у черговій експедиції по Україні, безпомилково виокремив із гурту хористів Київського митрополічного хору у Софіївському соборі та Михайлівському Золотоверхому монастирі талановитого і всбічно обдарованого юнака Семена Гулака-Артемівського, студента Київської духовної семінарії. За сприяння композитора хлопця того ж року потрапляє до придворного царського хору у Санкт-Петербурзі. Не маючи ні житла, ні коштів, хлопець певний час мешкає у помешканні Михайла Глінки.

З царського хору відбирали найбільш талановитих та обдарованих юнаків і за рахунок казни направляли навчатися до провідних оперних студій Європи. В 1839 році, пройшовши жорсткий відбір, Семен Гулак-Артемівський потрапляє на навчання спочатку до Франції, а згодом до Флоренції в Італії. В Парижі український співак упродовж кількох місяців навчався у відомого італійського композитора Джуліо Аларі. Переїхавши до Флоренції, знову бере студії у свого паризького наставника. Відвідує також студію маестро Мартіні. Величезну роль у вдосконаленні театральної та вокальної майстерності українського співака відіграв головний капелмейстер Флорентійського оперного театру П'єтро Романі. У цього досвідченого і талановитого музиканта і педагога Семен Гулак-Артемівський і завершив вокальну і музичну освіту. Хоча своє оперне мистецтво співак продовжував вдосконалювати і відшліфовувати до останніх хвилин перебування на оперній сцені.

Перебуваючи в Італії, на сцені різних театрів він виступав в одній групі з такими відомими італійськими співаками, як К'яра Бартоліні, Джакомо Роппа, Доменіко Рафаелі. Український співак завжди виконував головні та найскладніші ролі: в опері Белліні «Беатріче ді Тенда» роль міланського герцога Філіппо, в опері Г. Доніцетті «Люція ді Ламмермур» головну партію лорда Генріха Астона, в опері «Браво» композитора Марліані роль Патриція Фюкскарі. Успіх українського співака

на італійській сцені був шалений.

У Флоренції в театрі Леопольдо Семена Гулака-Артемівський стає першим басом. Місцева преса зазначала, що голосу такої сили звучання, як в українського співака, у той час не було в Італії.

Відомо, що наприкінці серпня 1841 року одну з вистав за участі Семена Гулака-Артемівського відвідав російський імператор Микола I, який перебував у Флоренції з приватним візитом. Виступ українського співака його зворушив до глибини коронованої душі. Цар побажав зустрітися з Семеном за сценічними лаштунками. Він висловив зняковілому артисту своє глибоке захоплення і подарував співаку особисту дорожню діамантову каблучку. Захоплювалися голосом українського співака не лише королівські та вельможні особи. Італійський учитель Семена Гулака-Артемівського Аларі наголошував, що український співак має унікальний сформований голос з його природною постановкою. Цікаву оцінку вокальних даних співака дав його товариш по навчанню в Італії П. Михайлов-Остроумов, у листі до М. Волконського він писав: «...Голос його став ще кращим і сильнішим, і довершеним, а головне, завжди рівним та приємним. Маю надію, що Артемівський з часом перевершить усіх басів італійських. Його чудовому голосу тут немає суперників».

Редактор популярного серед російської інтелігенції часопису «Литературная газета» Федір Коні після однієї з вистав зазначив: «Артемівський має вельми приємний basso cantanto. Тенорову половину своїх партій він виконує жваво і світло, і зі смаком. У цих партіях його можна слухати з насолодою до тієї межі, де баритоновий спів вливається в басовий і де його голос поглинається оркестром або хором». Не лишилася байдужою до українського співака вельми інтелектуальна та популярна газета «Северная пчела», у рецензії на одну із оперних вистав за участі Семена Гулака-Артемівського зазначалося: «Голос його звучний і сильний бас. Він бере грудьми, без напруження високої ноти аж до тенерівського «соль». Один із приятелів Михайла Глінки та художника П. Степанова генерал Моллер, проїжджаючи біля імператорської опери, на другий день запитав своїх товаришів: «Яка пушка у вас учора ревіла». Ці слова досвідченого бойового генерала є свідченням виняткової сили голосу українського співака.

Голосом свого земляка та близького друга захоплювався і Тарас Шевченко. Після відвідин імператорської опери у 1843 році він пи-

сав своєму товаришу Г. Тарнавському: «А тепер через день дають «Руслана й Людмилу». Та що то за опера, то так ну! А надто як Артемівський співав Руслана, то так, що вже потилицю почухаш — даліби правда! Добрий співак, нічого сказати».

Обох видатних синів України об'єднувала рідна земля, взаємна приязнь та багатолітня чоловіча дружба. Свідченням цього є їхнє листування, матеріальна допомога співака Кобзарю та присвячена поету пісня Семена Гулака-Артемівського «Стоїть явір над водою». Її дуже любив Тарас Шевченко. Серед величезної кількості ролей, виконаних Гулаком-Артемівським в імператорській опері роль Руслана, мабуть, і донині ніким не перевершена.

Співаки такої сили голосу досить швидко сходять з оперного олімпу. Проте на сцені імператорської опери всесвітньої слави співак був визнаним оперним королем упродовж 22 років. Сценічна діяльність Семена Гулака-Артемівського — це лише частка його внеску у світову музичну культуру. Україна ж поцінує його як фундатора національної опери та геніального композитора. Його безсмертна опера «Запорожець за Дунаєм» й донині вважається перлиною українського оперного мистецтва. Сам композитор і найталановитіший виконавець ролі головного героя — козака Караса не залишив спогадів про історію створення опери. Але можна впевнено стверджувати, що без тісного спілкування з цвітом тогочасної української інтелігенції у Петербурзі, зокрема з Тарасом Шевченком, Миколою Костомаровим, Пантелеймоном Кулішем та нащадками славетних козаків, цей геніальний твір не був би створений.

Опера «Запорожець за Дунаєм» вже друге століття триумфальною ходою крокує сценами багатьох українських театрів. Проте не лише у царську добу, але й у роки більшовицького варварства та тиранії вона неодноразово потрапляла під заборону та ідеологічну цензуру, редагування. Ім'я ж видатного композитора та геніального співака десятиліттями витравлювалось з людської пам'яті та викреслювалось з мистецької історії України. Навіть у короткочасну добу ідеологічної відлиги радянські гебелісти зробили немало, аби завалувати чи то карикатуризувати героїку та високий патріотизм славетної гулаківської опери, представити українські персонажі такими собі безтурботними й бездуховними пияками та гультіпаками. Тож і не дивно, що навіть сьогодні новітні доморошені музичні бузини у вчених мантиях намагаються всіляко принизити геніального композитора та принизити безсмертне мистецьке творіння видатного митця. Проте навіть ці дії певної категорії висміяних ще Тарасом Шевченком «доброзичливців» та «землячків» є ще одним доказом величчя та невимрущості нашої першої національної опери.

Мусимо замислитися над тим, чому лише в 1953 році геніальному українському композитору та співаку і відомому громадському діячеві та народному цілителю Семену Гулаку-Артемівському на його могилі в Ваганківському цвинтарі у Москві встановили перший пам'ятник. До 1971 року не було жодного пам'ятника великому співаку, композитору та великому українцю і в самій Україні. На батьківщині видатного співака, у Городищі Черкаської області, постав цей пам'ятник не з ініціативи державних чиновників та партійних секретарів, а високопатріотичного фронтовика, далекого родича славетних Гулаків, мешканця містечка Городища Георгія Ковалю. Упродовж десятиліть, розпочинаючи з доби хрущовської ідеологічної відлиги, ця героїчна людина з досить складним минулим вела боротьбу з компартійними манкуртами за по-

шанування видатного земляка та родича. Його листування з місцевими та київськими чиновниками могло скласти кілька грубесних томів. Кабінет всегородищенського партійного князика, саме так він назвав чванькуватого першого секретаря райкому, фронтовик бучвално брав у тривалу облогу. Останній заборонив Георгію Ковалю друкувати краєзнавчі статті у районній газеті. Не дозволяти видавати краєзнавчі путівники та проводити екскурсії по створеному ентузіастами музею Гулака-Артемівського. Не маючи допомоги ні від районної влади, ні від міністерських чиновників, він за власний кошт у пошуках експонатів їздив не лише до Києва, але й до Москви та Ленінграда, на утримання музею та його наповнення експонатами краєзнавець витрачав власну невелику пенсію та гроші, вторгнуті за яблучне вино. Яблука росли і давали щедрий урожай не лише на його садибі, але й на городищенських вулицях. Пенсіонер опікувався не лише музеєм свого земляка, а надавав допомогу експонатами майже всім музеям Черкащини, Херсонщини, Миколаївщини, Ставропілля і навіть музею Адама Міцкевича у Польщі.

Краєзнавця підтримували біограф Гулака-Артемівського, музикознавець Л. Кауфман з Києва, художник Г. Терпиловський, народний артист Дмитро Гнатюк, скульптор Галина Кальченко та багато інших небайдужих людей.

Завдяки наполегливому краєзнавцю, агроному за фахом, створений ним музейний куточок спочатку в одному з місцевих колгоспів поступово перетворився у повноцінний районний музей ім. Семена Гулака-Артемівського.

Шлях до нього був тривалий та тернистий. Він віддзеркалює зневажливе ставлення компартійного чиновництва до української національної культури. Місцезнаходження музею співака постійно змінювалося. Певний час він знаходився у місцевому кінотеатрі, районні чиновники від культури намагалися його знищити. Музей збиралися перевести навіть у порожнє приміщення цукрозаводу. Тривалий час народний музей Семена Гулака-Артемівського виконував функції і краєзнавчого. У ньому діяв навіть куточок бойової слави. Безумовно, непрофільні експонати цієї експозиції ніяк не вписувались у мистецьку тематику музею видатного композитора. Після смерті Георгія Ковалю, Городищенський музей, який перебував у структурі Черкаського обласного краєзнавчого музею, практично перестав функціонувати.

Шороку, їдучи до Симиренківського Платонового хутора, я частенько навідувався до Городища. Іноді заходив і до занедбаного та убогого приміщення музею славетного земляка. Завжди було соромно і за державу, і за малоосвічену владу, і за байдужих до всього земляків великої людини.

Петро ВОЛЬВАЧ,
вчений, письменник,
голова Кримської філії НТШ
м. Сімферополь
(Закінчення
в наступному номері)

«ЗМАГАЙМОСЬ ЗА НОВЕ ЖИТТЯ!»

ВІДБУВСЯ ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП ІХ-ГО ВСЕКРИМСЬКОГО КОНКУРСУ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ, ПРИСВЯЧЕНОГО ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

3 березня 2013 року поїздкою переможців до Ялтинського музею Лесі Українки та декламуванням поезій біля фортепіано, до якого торкалася рука геніальної поетеси, завершився ІХ Всекримський конкурс учнівської та студентської творчості «Змагаймося за нове життя!», присвячений Лесі Українці, який був започаткований відомою громадською діячкою та меценатом п. Марією Фішер-Слиж (Торонто, Канада) у 2004 році.

Конкурсантів вітала берегиня Лесиної спадщини в Криму, доктор філологічних наук, член Національної спілки письменників України, багаторічний директор музею Лесі Українки у Ялті Світлана Олексіївна Кочерга.

Організаторами цього річного заходу стали: Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, Міністерство освіти, науки, молоді та спорту АРК, Всекримське товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна — Світ»), кафедра української філології та українознавства ТНУ ім. В. І. Вернадського, Ялтинський музей Лесі Українки, ЗОШ № 29 м. Сімферополя, за підтримки Постійного Представника Президента України в АРК, державних та громадських організацій.

Понад тисяча конкурсанти із більше як 200 навчальних закладів АРК Крим змагалися в 6-ти номінаціях: «Декламація», «Інсценізація», «Твір», «Науково-пошукова робота», «Малюнок» та «Аудіовізуальний твір». Здобутки учасників за номінаціями оцінювали 52 дуже фахові члени конкурсних комісій. Серед них доктори і кандидати наук, академік КАН, викладачі ВНЗ, учителі-методисти, письменники, представники державних та громадських організацій Сімферополя та Києва.

Перед початком свята-конкурсу всі бажаючі могли переглянути малюнки учасників, а також аудіовізуальні твори переможців змагання. Фінальна частина ІХ Всекримського конкурсу учнівської та студентської творчості «Змагаймося за нове життя!», присвяченого 142-ій річниці з дня народження геніальної української поетеси Лесі Українки, розпочалася 2 березня 2013 року в актовій залі Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського закличним співом веснянок у виконанні лауреата республіканських, всеукраїнських та міжнародних конкурсів фольклорного ансамблю «Радониця» (художній керівник Олена Полетнева). Пісня «Золотого голосу ТНУ» Юлії Качули, звучачи скрипки (студентка ІV курсу Кримського музичного

училища ім. П. І. Чайковського Валерія Юрчик), літературно-музична композиція (Ірина Карнакова, Юрій Хропаченко, Світлана Осадченко, Вільдан Мілушев, Олена Михайлівська), фрагменти фільму про відкриття першого етапу конкурсу в номінації «Малюнок» (школа № 29 м. Сімферополь), різноманіття зовсім маленьких і дорослих красунь-дівчат у вишиванках створили справжній феєрверк еднання дітей різних національностей навколо славетної й улюбленої письменниці нашого народу, феноменальної жінки у світовій культурі — Лесі Українки.

«Лесю Українка, подолавши тяжкий шлях, піднялася «на гору круту крем'яную», сягнула вершини людського духу. Вона посіла гідне місце серед великих і безсмертних мужів, таких як Гомер, Данте, Шекспір, Гете, Пушкін і Шевченко, Бетховен і Чайковський, Мікеланджело і Рембрандт», — сказав у вітальному слові доктор філологічних наук, професор кафедри українського мовознавства, декан факультету української філології та українознавства ТНУ ім. В. І. Вернадського Ю. Ф. Прадід. Розповівши про історію виникнення цього конкурсу, мету його проведення, об'єднав усіх присутніх та учасників Лесиними словами: «Берімося краще до роботи, змагаймося за нове життя!».

А перший заступник Постійного Представника Президента України в АРК Крим В. М. Дегтярьов, озвучуючи вітання та нагороджуючи Подяками від Постійного Представ-

ника Президента України в АРК Крим В. Т. Плакіді найактивніших організаторів змагання, сказав, що проведення конкурсу «Змагаймося за нове життя!» сприяє відновленню засад патріотичного виховання нашої молоді, інтелектуального зростання нового покоління українців.

На святі були вітання та нагороди і від Героя України, письменника, голови Товариства зв'язків з українцями за межами України «Україна — Світ» Івана Драча. Їх виголосив головний спонсор конкурсу, перший заступник голови Кримського відділення Товариства «Україна — Світ» Василь Стефанюк, додавши від себе, що найкращим дарунком до Лесиного дня народження від кримських школярів та студентів є зростаюча кількість шанувальників її творчості.

«Кілька місяців поспіль конкурс спонукав школярів та студентську молодь у багатьох містах і селах Криму, а також всієї України (на конкурс надіслали свої роботи студенти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, школярка з міста Суми, а також приїхали учениці Харківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 93 Анастасія Берук та Олена Сергієнко разом зі своєю вчителькою української мови та літератури Ганною Ігорівною Кондрю) перечитати й осмислити творчість геніальної української письменниці, по своєму передавати захоплення майстерністю витонченого полум'яного слова Лесі Українки, — сказала директор Кримської філії Інституту інноваційних технологій і змісту

освіти МОНМС України Є. В. Бикова. Вона передала щирі вітання та Подяки організаторам змагання за інноваційний підхід до навчання та виховання молоді від члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України по Відділенню загальної середньої освіти, доктора історичних наук, професора, директора Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України Олександра Андрійовича Удода.

Рекордна кількість учасників у номінації «Декламація» та «Інсценізація» — 413 конкурсанти, що випробовували свої сили одночасно в одинадцяти вікових категоріях, засвідчила про зростання популярності щорічного заходу.

Переможцями в номінації «Декламація» та «Інсценізація» стали:

Осадченко Світлана, учениця 1 класу НВК «Українська школа-гімназія», Мартиненко Ганна, учениця 2 класу НВК «Школа-ліцей» № 3 ім. А. С. Макаренка, Рибалко Григорій, учень 3 класу Артеківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов Ялтинської міської ради АРК Крим, Мамотова Єліна, учениця 3 класу НВК «Українська школа-гімназія», Селютіна Карина, учениця 4 класу НВК «Школа-гімназія» № 25 Сімферопольської міської ради АРК Крим, Меджитов Костянтин, учень 4 класу театральної студії «Імпровізація» Ялтинського центру дитячого та юнацького мистецтва, Короблова Дар'я, учениця 5 класу НВК «Школа І-ІІІ ступенів № 6 — Центр розвитку дитини «Академія дитин-

ства» м. Сімферополь, Кузнецов Микита, учень 5 класу НВК «Школа І-ІІІ ступенів № 6 — Центр розвитку дитини «Академія дитинства» м. Сімферополь, Мосіна Олександр, учениця 5 класу БНВК «Школа-гімназія», Шеховцова Ганна, учениця 5 класу НВК «Школа І-ІІІ ступенів № 6 — Центр розвитку дитини «Академія дитинства» м. Сімферополь, Мустафаєва Ельмаз, учениця 5 класу ЗОШ І-ІІІ ступенів № 29 Сімферопольської міської ради, Литвин Алла, учениця 6 класу Чистенського НВК Сімферопольського району, Козьменко Мілана, учениця 6 класу Джанкойської загальноосвітньої школи-комплексу І-ІІІ ступенів № 2, Мазінова Айше, учениця 6 класу загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 33 Сімферопольської міської ради, Резниченко Катерина, учениця 6 класу НВК «Школа-ліцей» № 17, Жук Ельзара, учениця 7 класу Зернівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Красногвардійського району, Заурова Маріам, учениця 7 класу БНВК «Школа-гімназія», Дергаус Катерина, учениця 7 класу НВК «Школа-ліцей» № 3 ім. А. С. Макаренка, Белевцева Ольга, учениця 8 класу загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 26 Сімферопольської міської ради АРК Крим, Ламакіна Дар'я, учениця 8 класу загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 23 Сімферопольської міської ради АРК Крим, Курята Ілля, учень 8 класу Новопокрівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Красногвардійської районної державної адміністрації,

Преснякова Ганна, учениця 8 класу НВК «Школа-колегіум» № 14, Чумак Євгенія, учениця 9 класу НВК «Школа-гімназія» Вишневіської сільської ради Красноперекського району, Валін Ілона, учениця 9 класу НВК «Українська школа-гімназія», Юсупов Арлен, учень 9 класу Добрівського НВК «Школа-гімназія», Галинський Андрій, учень 10 класу Победненської загальноосвітньої школи I-III ступенів Джанкойського району, Мансурова Зоя, учениця 10 класу загальноосвітньої школи I-III ступенів № 12 Сімферопольської міської ради АР Крим, Ібрагімова Зера, учениця 10 класу НВК «Школа I-III ступенів № 6 — Центр розвитку дитини «Академія дитинства» м. Сімферополя, Тушмінцева Марія, учениця 11 класу НВК «Школа-ліцей «ВКЛ» Сімферопольської міської ради АР Крим, Чогановський Михайло, учень 11 класу НВК «Школа-ліцей» № 9, Фетислямова Аджер, учениця 11 класу Заріченської загальноосвітньої школи I-III ступенів з кримськотатарською мовою навчання Джанкойського району, Євкіна Марія, студентка 1 курсу коледжу ТНУ ім. В. І. Вернадського, Ричкова Вікторія, студентка 1 курсу Сімферопольського коледжу Національного університету харчових технологій; театральна група студентів Сімферопольського музичного училища ім. П. І. Чайковського (Усейнова Еліна, Бегма Марія, Рудінова Анастасія, Сасанова Поліна), театральна студія учнів ЗОШ № 2 Сімферопольської міської ради (Войтюк Арина, Абібулаєва Ліля, Аллохін Володимир, Наринський Володимир, Бурдаков Олексій).

Сто двадцять два роки тому Леся Українка ступила на кримську землю. Тут вона знаходила фізичне полегшення своєму зболеному тілу й неабияке натхнення. Твори, що були написані в кримський період, увійшли до золотого фонду світової літератури. Натхненні Лесиним словом, котре «має те, що не вмирає», юні письменники і поети, дослідники і пошуковці продовжили змагання за «нове життя» і у своїх роботах показали захоплення особистістю геніальної жінки-українки, її свіжим племенистим словом, засвідчили високий рівень розуміння унікальності ролі Лесі Українки у формуванні еліти нашого народу.

Переможцями в номінаціях «Науково-пошукова робота» та «Твір», «Поетія» стали:

Жукова Христина, учениця 8 класу НВК «Таврійська школа-гімназія № 20» Сімферопольської міської ради АРК, Афанасенко Катерина, студентка III курсу Сімферопольського коледжу Національного університету харчових технологій, Мороз Ольга, учениця 7 класу НВК «Школа I-III ступенів № 6 — Центр розвитку дитини «Академія дитинства» м. Сімферополя, Ждан Христина, учениця 10 класу Стальнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів; Пастушко Надія, студентка РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» м. Ялти, Стародубцева Любов, студентка РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» м. Ялти, Василець Олеся, студентка III курсу Луганського національного університету ім. Т. Г. Шевченка.

Своє вміння в образному відтворенні рядків із поезій Лесі Українки продемонстрували юні художники, які спочатку в заочному турі, а потім і очно доводили свою широту любов до Лесиного слова і зуміли подарувати справжню естетичну насолоду своєю майстерністю.

Переможцями в номінації «Малюнок» стали:

Биков Максим, учень 2 класу загальноосвітньої школи I-III ступенів № 34 Сімферопольської міської ради АРК, Стародубова Ганна, учениця 5 класу НВК «Школа-гімназія» № 25 Сімферопольської міської ради АРК, Ушакова Софія, учениця 5 класу загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5 Сімферопольської міської ради АРК, Стопа Ярослава, учениця 7 класу загальноосвітньої школи I-III ступенів № 29 Сімферопольської міської ради АРК, Позднякова Христина, учениця 9 класу загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 смт.

Багерове Ленінського району АРК, Метелін Денис, студент 2 курсу Кримського республіканського вищого навчального закладу «Художнє училище ім. Самокиша», Шепета Ганна, студентка 1 курсу Сімферопольського коледжу НУХП, Пожидаєв Данило, учень 7 класу загальноосвітньої школи I-III ступенів Джанкойської міської ради АРК.

Другий рік поспіль проводиться змагання ще за однією номінацією — «Аудіовізуальний твір» (теле- і радіопередачі, телефільми, радіопостановки, відеопрезентації), до якої долучаються не лише діти та студенти, а й дорослі, що творять для дітей. Юні й поважні кримчани, що крокують в ногу з сучасністю, своїми роботами довели, що не згасає зацікавленість творчістю та перебуванням Лесі Українки саме на кримській землі, шириться любов до українського слова, до найцінніших наших святинь.

Переможцями в номінації «Аудіовізуальний твір» стали:

Маркова Світлана, учениця 8 класу Грушівської загальноосвітньої школи I-III ступенів м. Судака, Тушмінцева Марія, учениця 11 класу НВК «Школа-ліцей «ВКЛ» Сімферопольської міської ради АРК.

«Усвідомлюючи важливість розвитку дитячої творчості, створення системи виявлення талановитих та обдарованих дітей, підтримки їхніх творчих, інтелектуальних досягнень та звертаючи увагу на заохочення кримських школярів та студентів різних національностей до вивчення української мови, ми вже дев'ять років поспіль проводимо конкурс «Змагаймося за нове життя!», присвячений Лесі Українці. Конкурс став наймасовішим і, впевнена, найпопулярнішим творчим заходом, у якому може реалізувати себе кожен бажаючий. Віримо, що набутий величезний досвід організації та проведення змагання стане цікавим і для інших регіонів України, — сказала голова оргкомітету, заслужений вчитель України Тетяна Захарова.

Переможці отримали дипломи, книги, заохочувальні призи та подарунки.

Організатори ширю вдячні генеральним спонсорам:

директору підприємства «Світ» — Василю Степановичу Стефанюку; голові громадської організації «Фронт Змін» — Бурбаку Олексію Юрійовичу;

директору державного підприємства «Видавництво і друкарня «Таврида» — Литвакову Андрію Володимировичу;

Особливу вдячність висловлюємо: Плакіді Віктору Тарасовичу — Постійному Представнику Президента України в АР Крим;

Багрову Миколі Васильовичу — ректору Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського;

Гончаровій Наталії Георгіївні — міністру освіти, науки, молоді і спорту АРК.

Смирнову Олегу Костянтиновичу — голові громадської організації «Інтеграція і розвиток»;

А також вдячні: Шекуну Андрію Степановичу — директору громадської організації «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український дім», редактору кримської газети «Думка»;

Овчаруку Василю Леонтійовичу — голові кримської організації КУН; Царьовій-Форост Раїсі Леонідівні — дитячій поетесі;

родинам Миколи і Степана Стефанюків, нашим учителям, наставникам, шанованому й вимогливому журі, працівникам ТНУ ім. В. І. Вернадського і загальноосвітньої школи № 29, всім небайдужим, хто долучився до організації і проведення цього конкурсу.

Оргкомітет конкурсу

(Тел. для довідок: 0652-62-04-68, 050-190-08-87)

(Продовження теми — на 14-й стор.)

ВІТАЄМО ПЕРЕМОЖЦІВ ФАНТАСТИЧНОГО КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ»!

Перше місце за кращий фантастичний твір про наше майбутнє журі присудило **Ленарі АБЛЯМІТОВИЙ**, учениця 10 класу Прудівської ЗОШ I-III ст. Советського району АР Крим. Ленара отримувє в нагороду оцю солодку ялинку (на фото), яка вся зроблена із цукерок, і повість М. Гоголя «Тарас Бульба» (двома мовами!) київського видавництва «Книга Роду».

Друге місце — в учениці 6-Б класу гімназії № 1 м. Сімферополя **Олі ДЕЩЕНКО**, яка своїм твором закликала зберегти людяність і в майбутньому. Подарунок — хрестоматія від «Книги Роду» з творами Вальтера Скотта («Айвенго», «Квентін Дорвард»).

Третє місце — в учениці 7-А класу Грушівської ЗОШ (м. Судака) **Дарини ЗБРИЦЬКОЇ** (публікуємо сьогодні її твір про майбутнє Судака). У нагороду Дарина також отримувє хрестоматію від «Книги Роду» — з творами М. Гоголя («Мертві душі», «Ревізор» та ін.).

Запрошуємо переможців до редакції «КС» за призами!
Контактний телефон — 0999 6666 50.

ЯКИМ Я БАЧУ СУДАК ЧЕРЕЗ 20 РОКІВ?

Хто з нас не мріяв? Хто не бажав зазирнути у майбутнє? Я гадаю, що такої людини немає, бо не тільки діти, але й дорослі завжди мріють. Я також люблю мріяти. У мене багато мрій — і маленьких, і великих. Мрію потрапити до Англії або Франції, здійснити подорож світом.

На жаль, ще не створили машину часу, тому у цьому творі я хочу помріяти про майбутнє мого рідного куточка — міста Судака. Чому помріяти? Бо ніхто з нас не знає, що нас чекає років через 20. Але я вірю, що усе буде дуже добре.

Сама я мешкаю у селі Перевалівка, яке відноситься до Судака. Я вважаю, що Судака — це велика перлина Криму, а усі села, які його оточують, його маленькі діточки — перлинки.

Яким же буде майбутнє Судака? Мені здається, що воно буде яскравим, безтурботним, цікавим, сповненим незвичайних подій. Я мрію, що не тільки у Судаку, а й у його регіоні будуть відкриті нові школи. Там будуть широкі простори коридори, прикрашені квітами, великі і світлі класи. Тут будуть спортивні комплекси з тренажерними залами й басейнами.

Також я мрію, щоб були відкриті нові дитячі садочки, щоб побудували нову і велику лікарню. На території садків будуть великі дитячі майданчики, оздоблені чарівними мозаїками, різноманітними статуями казкових героїв. А у лікарні буде найновіше і найсучасніше обладнання, тут працюватимуть висококваліфіковані лікарі.

Я мрію, що у Судаку буде відкрито притулок для бездомних тварин. Там за ними доглядатимуть, лікуватимуть, навчатимуть їх правильно поводитись, шукатимуть для них добрих вірних господарів.

Також я дуже вірю, що нашими вулицями не будуть ходити, в жодному будинку не будуть жити бездомні діти-сироти або самотні старі люди, бо ніхто ніколи не покине своїх дітей, не залишить стареньких батьків.

Я дуже хочу, щоб у Судаку, на березі моря, побудували великий дитячий осередок, де б не тільки приїжджі діти, але й місцеві змогли б побувати. Вони б мали можливість безкоштовно відпочивати й оздоровлюватися на канікулах. Тут було б фантастичне підводне містечко, і діти змогли б гуляти по дну моря, спостерігати за морськими мешканцями.

Я вірю, дуже вірю, що Судака стане не тільки перлиною Криму, але й усього світу. Це буде нове сучасне місто із широкими вулицями, високими комфортабельними будинками, красивими фонтанами, затишними парками, сучасними зонами відпочинку. Щоб Судака потопав у зелені та квітах. Також тут буде науковий та навчальний комплекс, де б молодь змогла отримати будь-яку з професій, котра популярна у нашому регіоні. Судака буде найсучаснішим туристичним центром. До нас приїжджатимуть туристи з усіх куточків планети, щоб милуватися краєвидами нашої перлини.

Я впевнена, що мої мрії справдяться, треба тільки вірити і намагатися втілити їх у життя, і тоді здійсниться найфантастичніше. Вірю, що нас знатимуть в усьому світі, поважатимуть за досягнення і за вміння створювати прекрасне.

Дарина ЗБРИЦЬКА,
учениця 7-А класу Грушівської ЗОШ

м. Судака

«КРИМЧАНОЧКА»

Всім привіт! Мене звать **Ніка Соколова**, мені 7 років. Я живу в найдивовижнішому куточку світу — Криму! Навчаюся у першому класі сімферопольської гімназії № 9, вважаю, що у мене найкращий і найдружніший клас. Наша вчителька, Світлана Анатоліївна Прочитанська, щодня вчить нас чомусь новому та цікавому. Ми вже багато знаємо про навколишній світ, вміємо писати та читати, вчимо українську, російську та англійську мови. Усім класом ми відвідуємо театри, музеї, зустрічаємося з кримськими письменниками та поетами. Після уроків я разом з друзя-

ми поспішаю на гурток, де нас навчають шити та вишивати, власноруч створювати цікаві речі. На останньому занятті ми робили подарунки своїм матусям та бабусям.

Надсилайте на адресу «КС» (поштовою або електронною) ваші фотографії та коротенькі розповіді про себе на конкурс духовної краси «Кримчаночка»!

У ЯЛТУ, ДО ЛЕСИ...

Щороку, коли настають останні дні боротьби сонцяєйної весни з холодною зимою, ми відзначаємо Лесині роковини. В Ялті вже склалася традиція проводити в музеї Лесі Українки, що є відділом Ялтинського історико-літературного музею, свято «Сім струн», приурочене до Дня народження геніальної письменниці. Зайве нагадувати, наскільки важливим було наше місто для поетеси: численні кримські тексти, початок драматичної творчості, фатальні та романтичні зустрічі і ялтинський медовий місяць, єдиний у світі запис голосу Лесі Українки, зроблений у нашому місті.

Не менше значення мала і Леся Українка для Ялти. Завдяки таким людям, як вона, котрі своєю присутністю освячували маленьке курортне місто, Ялта мала змогу долучитися до українського слова, культури. А у скарбниці світової літератури з'явилися нові поетичні штрихи до незабутнього образу нашого краю.

Цьогорічне святкування виявилось унікальним, оскільки на відміну від попередніх

років тривало, на диво, два дні. Мабуть, так мало бути, оскільки цей рік особливий – рік пам'яті письменниці – 100 років, як Лесі нема з нами, але, безумовно, лише фізично, оскільки пророчими стали її слова, що вона вклала в уста однієї зі своїх героїнь:

*Ні, я жива, я вічно буду жити!
Я в серці маю те, що не вмирає!*

Розпочалося святкування днем відкриття дверей музею, коли всі охочі мали змогу безкоштовно пройти залами музею, зануритися у світ слова, літератури, світ геніальної письменниці. Цього року бажаючих виявилось чимало.

Традицією вже стало відкривати святкові заходи біля добре відомого ялтинцям пам'ятника письменниці, що давно став візитівкою нашого музею та прикрасою Ялти. Цьогоріч, як і завжди, святкова програма розпочалася з вітального слова виконуючої обов'язки керівника музею А. С. Сушкової та почесних гостей: Л. О. Ковальчук (заступника начальника Управління культури Ялтинської міської ради) та Г. І. Матвієнко (заступника

керівника Інституту філології, історії та мистецтв). Можливість поринути у вишукане слово Лесі Українки надали своїми виступами студентки Кримського гуманітарного університету Уляна Кравченко (вірш «Татарочка») та Юлія Березницька (вірш «Contra spem spero»). І на завершення урочистої програми – покладання квітів до пам'ятника Лесі. Приємно було споглядати за тим, що в цей особливий день було людно – переважно студенти та молодь, які мали змогу іншими очима подивитись ще раз на пам'ятник письменниці, доторкнутися до її слова, відчути трохи іншу атмосферу...

Продовження святкової програми відбувалося у затишній залі музею, яка навіть виявилася замалою для такої великої кількості глядачів. Тут ще раз кожен мав змогу переконатися, наскільки багатогранно є поетеса Лесі Українки. Її життєвий шлях та творчий доробок надихають літераторів, театралів, художників, музикантів, науковців... Тут, в ошатній вітальній залі музею глядачі поринули у світ музики, почувши гру рояля та бандури. Інтелектуальна гра «Знавці «Лісової пісні» серед студентів 4 курсу допомогла відчути казкову атмосферу та зустрітись з героями відомої драми-феєрії Лесі Українки – «Лісової пісні», світ якої чарує вже не одне покоління. Як не дивно, але це був саме той випадок, коли в інтелектуальній грі переможила не виявилось.

Новаторське відчуття та розуміння поетичного слова письменниці продемонстрували учні ЯНВК «Українська гімназія ім. Степана Руданського» та Ялтинського навчально-виховного комплексу «Школа-ліцей» № 9. Варто відзначити, що один з них – Михайло Чагановський згодом посяде переможне місце на конкурсі «Змагаймося за нове життя!».

Окрасою свята виявився виступ-експромт ще зовсім маленької дівчинки, яка прийшла як глядач разом зі своєю бабусяю. І тепліше стає від того, і тишіше надія, що живе ще українське в серцях і душах підрастаючого покоління. Можливо, саме вони здатні змінити на краще і перейняти ті обов'язки, яких дотримувалася протягом усього свого життя і втілює протягом століть своєю творчістю Леся Українка – обов'язків берегині нації. Адже слово, що брнить з дитячих вуст, сприймається зовсім по-іншому, і здатне

доторкнутися до найпотаємніших струн наших душ і сердець.

26 лютого свої двері відчинив Ялтинський театр ім. А. П. Чехова, на сцені якого ожили герої драматичної поеми Лесі Українки «Орґія» у виконанні артистів Кримського академічного українського музичного театру. Зі вступним словом виступила С. О. Кочерга. І ось піднято завісу, і ми поринули в античний світ тексту Лесі Українки. Це була вагома подія для ялтинців. І велика вдячність акторам Кримського академічного українського музичного театру та режисерові В. Гуменюку, які надали можливість продовжити святкування і ще раз поринути у світ творчості Лесі Українки та зробили колоритним завершення свята.

Надія ПАСТУШКО,
старший науковий співробітник музею Лесі Українки в Ялті

ЗА ДУМКАМИ ДОНЬКИ ПРОМЕТЕЯ

Червоною ниткою крізь історію української літератури полум'яють слова величної і мужньої Лесі Українки. Життєпис поетеси назавжди поєднався з Кримом, тут вона жила і творила, боролася за своє здоров'я. Кримські шанувальники творчості Лесі Українки пильно оберігають все, що пов'язане з донькою Прометея з півостровом.

Я дізналася, що щорічно проводиться творчий конкурс серед учнів та студентів, присвячений славетній українській поетесі, і вирішила взяти участь у змаганні, тим самим висловити свою пошану і захоплення цією неймовірною жінкою. Мене надихає сила її слів, що збереглися крізь століття і зараз розпалює полум'я у серцях людей, її незламність, сила духу.

Я вирішила написати твір, висловити те, що викликають у мене думки Лесі Українки і разом із її віршами вирушила у подорож в пошуці своєї мрії. Для мене це стало не просто змаганням з іншими учнями, а боротьба із самою собою. Чи вдасться мені з палких слів поетеси викувати свою мрію, чи не загублюсь у лабіринті думок, почуттів? І мені вдалося. Я ніколи не відчувала такого вихору емоцій, як тоді, коли дізналася про свою перемогу. Тепер мені стало зрозуміло, що гасло «Змагаймося за нове життя!», під яким проходить конкурс, дійсно має закарбувати у серце кожен, хто хоче боротися за своє місце під сонцем.

Лірика Лесі Українки ховає у собі особисті таємниці поетеси. Кожен, хто намагається донести її вірші до слухача, наштовхується на цю невидиму стіну. Я вирішила спробувати віднайти таємниці поезії «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами», яка зачарувала мене. Ці слова просто пропалюють папір відвертістю, тендітністю і стражданням, вірою, надією. Мандруючи сторінками її біографії, спогадів про Сергія Мержинського, я намагалася зрозуміти і пізнати ці почуття і дійшла висновку, що витримати

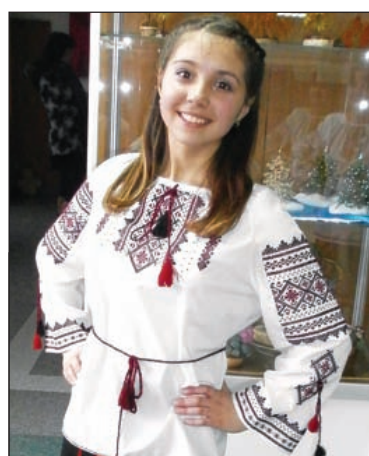
таке здатне не кожне серце. 2 березня, на урочистому відкритті й змаганнях у номінації «Декламація» я мала нагоду подивитися, як кожен розуміє вірші та слова Лесі Українки, усвідомити, наскільки сягає талант поетеси, що крізь століття молодь вклоняється і захоплюється її поезією. Мене було нагороджено Дипломом II ступеня, і я широ раділа, що змогла хоч трішки зрозуміти цю загадкову історію справжнього кохання сильної жінки.

Наступного дня, 3 березня, для переможців конкурсу була організована екскурсія до музею Лесі Українки в Ялті. У місті нас зустрічала весна. Вікові гори, тихий гомін моря, яскраве сонце дарували енергію, відчуття пробудження. Музей, захований у зелені дерев, здавався казковим. Біля будинку, де колись жила і творила Леся Українка, встановлено пам'ятник поетесі. Вона, втомлена і задумлива, втілена із каменю, дивиться на шлях до моря, що долала при житті. І наче у тій споруді заховалась часточка болі Лесі Українки, що зазнала вона у своїй Тридцятилітній війні.

На другому поверсі будинку, у чотирьох невеликих кімнатах, і заховалася уся історія життя поетеси в Ялті. Книжки, видані ще за її життя, портрети, листи, рукописи, на яких своїми стрімкими рядками створювала шедеври української літератури, стіл, фортепіано, фотографії, рушники – все це ще пам'ятає її. Навіть запах тут інший. Гомін міста сюди не долітає. У цьому будинку час ніби зупинився. Згадувались безсмертні рядки: «Ні, я жива, я буду вічно жити, я в серці маю те, що не вмирає...». Усе тут пам'ятає її, тож дійсно жива вона не лише у серцях своїх прихильників. Традиційно біля фортепіано Лесі лунали вірші. Тиха домашня атмосфера музею, палкі слова поетеси зачаровували і вражали. Мені було важко повірити, що саме у цих стінах народжувалися безсмертні ці слова, саме тут жила «богиня легкокрила» – фантазія і

натхнення Лесі Українки. З теплими словами привітання виступила палка прихильниця творчості доньки Прометея, заслужений працівник культури АР Крим, доктор філологічних наук, кримська поетеса Світлана Кочерга. На згадку про цей пам'ятний день вона усім подарувала збірку своїх віршів.

Потім усі відправилися на прогулянку містом. Валентина Адамівна

Овсійчук, голова методоб'єднання вчителів української мови та літератури м. Ялти, сказала, що можна відвідати могилу видатного українського поета, талановитого лікаря Степана Руданського. І ми вирішили віддати шану письменнику. Дорога до старого кладовища, де похований Степан Руданський, вела нас далеко вгору. І серед величавої тиші гір та дерев ми побачили пам'ятник славетному поетові, що з постаменту задумливим поглядом оглядає місто.

У кінці нашої подорожі Валентина Адамівна ознайомила нас із місцевим дивом: біля музею Лесі Українки два дерева переплелися і росли стовбурами. Шанувальники поетеси порівнюють ці дерева з Лесею та Сергієм Мержинським. Ця історія кохання вражає самопожертвою. Ширі почуття Лесі Українки не знайшли відгуку у серці Мержинського, для якого поетеса була лише вірним другом, проте саме

вона була з ним до останнього його подиху. І саме в Ялті парості дивної квітки кохання засіялися у серці Ломикаменя, Лесі Українки.

Нам дали змогу не просто побачити місця, де жила і творила велична поетеса, речі, котрі колись належали їй, а доторкнутися до історії, до тих таємниць доньки Прометея, що й досі приховує місто. Мені хочеться висловити вдячність та пошану всім, хто створює цей чудовий конкурс, що дає змогу розвиватися й зростати, віднайти, повірити в себе. Наснаги вам та процвітання! Тож «Змагаймося за нове життя!»

Христина ЖДАН,
учениця 10 класу Стальнівської ЗОШ I-III ступенів Джанкойського району, переможець ІХ Всеукраїнського конкурсу учнівської та студентської творчості «Змагаймося за нове життя!» в номінації «Твір», II місце в номінації «Декламація»

РУКОВОДЯЩА РОЛЬ УКРАЙНЦА В ВОССТАННІ КАЗАХОВ В 1916 ГОДУ В АКМОЛІНСЬКОМУ ПРИШИМ'Є

(Закінчення. Поч. у № 10)

Ввиду того, що произношення букв було схожим со славянським, Афанасій в течение 3-х годин овладає арабським алфавітом, надає багато шуму у місцевих казахів, за що його прозвали «зереком» (одареним): арабський алфавіт у мульт казахські діти вчили майже один рік. Учень продовжував майже два роки, за цей час він прекрасно оволодів казахським мовою, засвоїв місцеві звичаї та обряди. Став в Акмолинському Пришім'є відомим та шанованим молодим чоловіком, не совсем зовнішнім схожим на інших кочовців.

Відомо, що толерантне казахське суспільство на протязі століть органічно вбирало в себе представителів інших рас, етносів та конфесій, не виказуючи різниці, шовінізму та неприязні.

Пізніше він покидає дім свого нового «отця» за його жорстокість по відношенню до своєї жінки, ученикам медреси, який в особистості Афанасія бачив серйозного опонента, не по голах змисленого, справедливого та шанованого казахського населення.

С 1912 року у Латути починається повністю самостійна життя. Він відкрив частну школу, де навчав казахських дітей не тільки арабської графіки, але й давав їм перші уроки російської мови.

Його авторитет з кожним роком зростає. С різних кінців степу до нього їздили за порадою, помітну підтримку надавали преданні та благодушні йому багаточисленні учні. На протязі 1912-1920 рр. в його школі навчалися більше 200 осіб, багато випускників стали відомими державними та громадськими діячами. Один з його учнів Тайбеков Елюбай внаслідок став першим секретарем Акмолинського обкому партії, а потім — Председателем Ради Міністрів Казахської РСР. Багато з них були шанованими в суспільстві людьми: педагогами, судьями, керівними адміністраторами.

За «посейнне вчешне» казахський народ платив йому той же монетою: всю свою життя він користувався заслуженим авторитетом та шанованим со сторони кочовців. Таке становище не могло не насторожити поліцію. За ним почалась стежка, настояща охота, однак безуспешна. Судя по його споминаням — «в період перебування в середі казахського населення за мною безперервно охотилися царська поліція. Но доброе казахское население, спасая меня, направляло урядників та стражников на ложный путь».

Афанасій Латута був наділений високою степенню справедливості, сочувственно относился к казахам та особливо к его беднейшей часті.

Однажды в степном ауле бая Клышбая из рода Курмантай он встретил семью старого Жоламанова, которая происходила из бывших рабов («кулов»). Вследствие непомерно тяжелого физического труда он, его дети и жена стали калеками. Жили очень бедно, но обладали удивительным гостеприимством та природной открытостью. Афанасія притягивало к ним. В их доме он был частым гостем. Долгими вечерами слушал рассказы степного рассказчика. Вот одна из таких историй. В период национально-освободительного движения под руководством «мятежного султана» та «бузатора киргизской степи» хана Кенесары (1802-1847 гг.) из Средней Азии в 1842 году возвращался небольшой вооруженный отряд из 40 человек во главе со своим вожак Айбасом, груженный всякой добычей. На пути ему встретился другой такой же отряд та между ними произошло боевое столкновение. Ввиду равенства сил, противники помирились, обменялись угощением та товарами. В отряде быв-

шего противника оказались пленные женщины та дети. Айбасу понравился пятилетний мальчик, которого обменял на лошадь. Купленному мальчику дали имя Жоламан, что значит «благополучный путь».

В хозяйстве бая Айбаса, а позднее и у его сына мальчик пас тысячный табун лошадей. В возрасте 11 лет он женился на 18-летней рабыне Былды, которая родила 4-х сыновей та 2-х дочерей. Именно этот Жоламан во второй раз усыновил Афанасія Латуту стали называть Жакыпом (Якуб) Жоламановым. С этого времени Афанасій стал носить фамилию бывшего раба Жоламанова.

Однажды в урочище Жартас, где размещалась частная школа народного просветителя Жакыпа (Афанасія), его ученик Жаксылык Кунжанов пригласил его в гости. Там Афанасій встречается с батиром, народным героем Рахымжаном Мадиним. После этого они стали часто встречаться, советовать друг с другом, ему Афанасій рассказывал о тяжелом положении украинского населения. Жакып-Афанасій становится главным идеологом будущего акмолинского очага национально-освободительного движения казахів.

25 июня 1916 года в Казахстане началось отчаянное сопротивление против набора местного населения на тыловые работы, что вылилось в начало мощного национально-освободительного движения против царского режима.

Обычно в исторической литературе пишут о двух крупных центрах восстания: Семиреченском та Тургайском, незаслуженно забывая о третьем, не менее мощном центре народного движения — Акмолинском. Его костяк составили казахи Коргалжинской степи, а во главе восстания стояли Рахымжан Мадин та Жакып Жоламанов. К этому времени они уже стали близкими друзьями та духовными братьями.

В начале XX века нынешний Коргалжинский район, населенный казахами рода Тыналы, состоял из 5 административных волостей. Тыналинцы были объединены в 12 родов, в начале восстания каждый из 12 родовых ответвлений выбирал своего вожака та отправлял к Р. Мадину в качестве своих представителей по 5-10 джигитов.

Среди восставших особую активность проявили казахи Текей Богембаев, Жумаш Исаков, Бекмагамбет Асылтасов, Бейсембай Тыганаков, Мухамедий Мырзабедыев та другие. Численность восставших на территории Акмолинского уезда, Акмолинской области вскоре возросла до 5 тысяч, а в пик восстания — до 30 тысяч человек.

Вскоре повстанцы разгромили отряд пристава Иванюшкина, который был отправлен в Коргалжинские степи для выполнения царского указа та реквизиции лошадей. И здесь проявились уникальные качества народного вожака та любимца Жакыпа Жоламанова. Инициатором активных боевых действий выступил именно он — соруководитель восставших Жакып Жоламанов (Афанасій Латута). В этой операции Рахымжан был ранен в ногу. Как вспоминает сам Жакып (Афанасій), «я наспех перевязал рану, а Рахымжан командовал джигитам громить юрту с карателями». В результате захваченные лошади та имущество были возвращены прежним владельцам.

Штаб повстанцев начал усиливать свой лагерь: были мобилизованы все кузнецы для изготовления оружия, а в Акмолинск направлены разведчики, которые наблюдали за дальнейшими действиями карателей. В конце июля 1916 года из Омска прибыл военный губернатор Кошуро-Масальский. Он направил две роты пехоты та полторы сотни казаков, вооруженных пулеметами, в Коргалжинские степи. В отряде карателей находился

уездный начальник Веретенников та крестьянский начальник Надеждин.

В местности Кок-домбак состоялось заседание штаба повстанцев. Здесь же собрали 50 кузнецов, которые начали изготавливать холодное оружие та ремонтировали огнестрельные ружья. Ощущалась острая нехватка стали та железа. Из-за нехватки материалов повстанческим штабом было принято решение использовать все железное, даже железные колеса от байских фазтонов. Повстанцы были одержимы желанием победить. Особую активность проявил кузнец из рода Темеш Жакыжан Клышбаев. За короткое время ему удалось изготовить 250 алебард, 260 пик та 110 кинжалов.

После сражения было решено двинуться на Акмолинск, овладеть гарнизонной оружейкой та продолжить борьбу. Начались переговоры.

Со стороны руководства повстанцев в них приняли участие Жакып Жоламанов та Рахымжан Мадин. Их ответ парламентарам был жестким. Как вспоминает Жакып, «с Мадиним мы зашли к приставу, который поздравил нас с миром, но мы возразили словами: какой может быть мир?! Нет, сказали мы, произвол царя та царских чиновников довел казахское население до крайнего отчаяния. Теперь население царскому указу подчиняться не будет, а кто попытается требовать людей, лошадей, грабить та издеваться, тот будет так же наказан, как та пристав Иванюшкин. Казахские джигиты всеми средствами будут защищаться, но царскому указу подчиняться не станут». Летом 1916 года в местности Кызыл Сенгир произошло столкновение карателей во главе с Кошуро-Масальским та повстанцев, общая численность которых составила 5 тысяч человек. Повстанческая армия имела четкую структуру: был создан штаб, воины разбиты на десятки, полсотни, сотни во главе с командирами. Отход повстанческих отрядов прикрывал отряд мергенов. По настоянию Жакыпа Жоламанова, имевшего опыт боевых действий в Украине, было создано 4 особых отряда с ружьями общей численностью до 700 стрелков.

В первом сражении с карателями был убит народный герой Бейсембай Тыганаков, 9 человек та 12 лошадей было тяжело ранено.

Повстанцы во главе с Р. Мадиним та Ж. Жоламановым выбрали тактику изматывания сил противника ловким уходом от преследователей. Это было излюбленной тактикой кочевников.

Генерал Масальский, не достигнув своей цели та опасаясь попасть в плен к повстанцам, был вынужден уехать в Акмолинск, передав

командование уездному начальнику та войсковому старшине Березовскому.

Царский отряд продолжал преследовать повстанцев до местности Акмечеть, сжигая имущество казахів. Часть казахів Коргалжинской степи переселилась в Китай.

Плохо вооруженные та разрозненные отряды повстанцев были обречены на поражение. 25 октября 1916 года один из отрядов, находившихся в Кендириллинском лесу, был разбит казахами. Повстанцы потеряли только убитыми 42 человека. В ходе карательных акций гибли невинные жители аулов. У села Славевка казахскими отрядами были убиты 63 человека, а в районе села Северное — более 50. 28 октября из пулеметов были расстреляны 40 восставших Карабуатской волости, а 29 октября при местности Кош — более 50. Таких случаев было много.

72 повстанца были захвачены в плен та содержались в Акмолинской тюрьме в качестве заложников. Осенью движение пошло на спад. Повстанцы пошли на соединение к Амангельды Иманову в Тургайские степи.

В конце 1919 года Жакып Жоламанов организовал большевистскую ячейку в Аккуш-Нурунской волости, а весной 1920 г. его избирают депутатом на I уездный съезд Советов от казахского населения края. В уездном комитете он состоял в так называемой тогда «Киргизской секции».

В феврале 1921 года на территории Акмолинского уезда с Ишимского района двинулись банды кулаков во главе с офицером царской армии, насчитывающие до 15 тысяч штыков. По пути они уничтожали партийных та советских активистов. Жакып принял деятельное участие в организации обороны мирного населения.

2 апреля 1923 года в урочище Жантеке из 11 обедневших жатаков Жакып организывает одну из первых сельскохозяйственных артелей имени раба Жоламанова, т. е. своего «отца». Инициатором создания артели был выбран его председателем. От местной казны в кредит получили 50 пудов семян пшеницы, одну конную сеялку. По тем временам собрали хороший урожай — 48 пудов с одной десятины.

Умельный руководитель Жакып своему распорядился 1440 пудами урожая пшеницы: 50 пудов сдали государству в качестве семенной ссуды, 100 — засыпали в семенной фонд, 60 — на фураж, 180 — на оплату тепла та долгов, 60 — отдали за приобретенные товары, 90 — продали государству, а остальные 720 — равномерно распределили по количеству колхозников.

В последующие годы хозяйство, руководимое Жакыпом Жоламановым, стало крепчать та укрупняться, а коллектив колхоза стал интернациональным. Сюда вошли 9 рус-

ских та 1 башкирское хозяйство. Авторитет Жакыпа еще больше вырос.

В 1924 году Жакып Жоламанов построил первую светскую казахскую школу. Из районного центра по его просьбе направили двух педагогов. При школе открывается первый детский кооператив «Жас калам» («Молодое перо»).

Параллельно Жакып Жоламанов много работал над повышением своего образовательного уровня: в 1927 году закончил сельхозтехникум, а в 1939 — полеводческий факультет Омского сельхозинститута имени Кирова. Позднее работал на различных руководящих должностях. На последней из них — заведующим контрольно-семенной лабораторией он проработал до 1965 года, когда ему исполнилось 75 лет.

Таким образом, Жакып Жоламанов, этнический украинец Афанасій Латута, всю свою жизнь посвятил делу служения казахскому народу, был соруководителем Акмолинского центра восстания казахів 1916 года, уникальным народным просветителем та крупным организатором сельского хозяйства в Акмолинском Пришім'є.

Местное казахское население уважало его та за прекрасное знание казахского языка, его истории, обычаев та обрядов, а также казахских шежере та ислама. В Коргалжино он был первым, кто начал заниматься садоводством.

В знак глубокого уважения к нему его современники та потомки присвоили ему звание почетного гражданина Коргалжинского района. Когда-то в его честь местные казахи создали краеведческий музей. В праздники его приглашали в президиум собрания. Оставаясь верным своим принципам, сыновей назвал Бостандык (Свобода) та Тендык (Равенство).

Нет сомнения, что Жакып Жоламанов достоин, чтобы его именем была названа одна из центральных или новых улиц казахстанской столицы в знак истинной дружбы между украинским та казахским народами. В имя настоящего наших народов Жакып Жоламанов посвятил свою жизнь, приближая нынешнюю независимость та суверенитеты народов.

Память о Жакыпе Жоламанове — Афанасии Латуте навсегда останется в памяти сыновей та дочерей Великого «Дешт-и-Кыпчака» та служит подлинным примером интернационализма, мужества та отваги, а также преданности интересам казахского народа та его независимости.

Зиябек КАБУЛЬДИНОВ, директор Научно-исследовательского центра «Евразия» при ЕНУ им. Л. Н. Гумилева, ученый секретарь Национального конгресса историков, доктор исторических наук, профессор

Петр ТОКАРЬ, кандидат социологических наук, профессор ЕНУ им. Л. Н. Гумилева, советник Посольства Украины в Республике Казахстан

Астана — сучасна столиця Казахстану

ВЕСНА З ІМ'ЯМ МАРТА

«Честіта!» — «Здрастуйте!» — зверталися в Кримському етнографічному музеї до всіх, хто в один із перших днів березня прийшов на болгарське свято зустрічі весни — «Баба Марта». З ним у болгар пов'язано багато легенд. Розповідається, наприклад, як у давні часи в одній сім'ї було одинадцять братів і одна сестра Марта (дітей стільки, як місяців у році). Якщо брати ображали сестру, вона сердилася і плакала. Тоді в природі дув холодний вітер, падав сніг чи дощ. Коли ж вони брали її в свої ігри та смішили, то погода покращувалася і світило сонце.

Ця легенда — про місяць березень, який у болгар має жіночу основу і такий же мінливий, як настрій жінки. Свято «Баба Марта» відзначається з 1 до 9 березня. До нього готується вся сім'я. Господиня з дітьми прибирає в будинку, господар — на подвір'ї. А потім усі, вітаючи одне одного з приходом весни, дарують на щастя, здоров'я і добробут «мартенички» або «мартениці» — амулети з переплетених червоних і білих вовняних ниток. Для болгар вони — не лише прикраси, а й, як повір'ям, зміцнюють здоров'я, дають додаткову енергію людині, є своєрідним захистом від нещастя і хвороб. Білий колір символізує добро і чоловічу основу, а червоний — жіночність та родючість.

У Криму болгари живуть з кінця XIX століття. Вони почали переїжджати сюди після того, як 3 березня 1878 року в результаті перемоги, здобутої Росією у війні з Османською імперією (1877-1878 рр.), був підписаний Сан-Стефанський договір, згідно з яким Болгарія визволилася від майже 500-річного турецького ярма. Оселялися в Старому Криму, селі Курське Білогірського району та інших. Всього на півострові нині налічується шістнадцять національних болгарських поселень, жителі яких зберігають свою мову, культуру, звичаї і традиції.

Передані ними в музейні етнографічні експозиції національні костюми дорослих і дітей, предмети побуту, саморобні речі стали декорацією свята зустрічі весни по-болгарськи. Його ведучі — Ольга Гайворонська, завідувач науково-дослідного відділу музею, та Варвара Челішева, член Сімферопольської громади Кримського республіканського товариства болгар ім. Паїсія Хілендарського, відвели гостям — в основному студентам та учням роль не пасивних глядачів, а активних учасників усіх дійств сценарію. Вони дізналися історію баби Марти, пов'язані з нею легенди та звичаї, зокрема, вибору юнаком нареченої, заплітання дівчатами «мартеничок» у коси, зав'язування їх на плоді дерева для доброго врожаю, на домашніх тварин.

На святі декламували вірші про весну і кохання, співали пісню «Горчиво вино» («Гірке вино»), навчалися виконувати найпростіші елементи болгарського народного танцю «Хоро» («Круг») — два кроки вперед, а третій — назад. Весело пройшли парні змагання в швидкості намотування ниток на дерев'яну основу, а на майстер-класі кожен міг власноруч виготовити «мартеничку».

На закінчення свята всі учасники — активісти товариства і гості здійснили у внутрішньому дворі музею обряд «очищення вогнем» від усього, що заважає людям бути щасливими, жити радісно, в гармонії з собою та навколишнім світом.

Валентина НАСТІНА

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Друге півріччя навчального року запам'ятається учням Нижньогірського навчально-виховного комплексу «Школа-ліцей» № 1 традиційними предметними тижнями. Кожен школяр може показати свої знання, взявши участь у брейн-рингах, вікторинах, конкурсах, проявити свої таланти в мистецтві пісні й танцю.

Нещодавно пройшов перший предметний Тиждень з української мови та літератури. Із семикласниками була проведена інтелектуальна гра «Найрозумніший». Восьмикласники з учителем Н. В. Веленською вели мову про кобзарів, людей, які пронесли українську історію та літературу через віки до наших днів. Під час усного журналу учні слухали пісні під акомпанемент кобзи. Конкурс знавців українських страв та одягу провела вчитель Т. В. Заборова з шестикласниками. А команди «Козаки» (5-А), «Соняшники» (5-Б) та «Пізнайки» (5-В) змагалися у мовно-літературній грі «Буду я навчатись мови золотої», яку організувала вчитель Н. С. Русаліна. Переможці всіх класів були нагороджені солодкими призами та дипломами.

Апофеозом тижня стало свято української пісні, до якого готувалися вчителі та учні 9-11 класів. Школярі проявили свої таланти в мистецтві вокалу, хореографії, інсценування. Кожен клас підбирав собі пісню сам, яка була їм більше до вподоби. В актовій залі зібралися учасники свя-

та й гості. Розпочали концертний шоу дует учителів (Н. Г. Вороніна та Н. С. Русаліна) пісню «Зелене жито, зелене», адже в українського народу прийнято: коли приходять гості — зустрічати їх, радо вітаючи. Юні артисти з 9-А класу показали обряд прощання нареченої зі своїми рідними, яким вона дякує за своє довесільне життя («Дякую тобі, мамо...»).

Зворушливо прозвучала «Пісня про рушник» у виконанні групи випускників 11-В класу. Більшості учнів подобаються родинно-побутові пісні, в яких відтворено всі важливі прояви сімейного життя: щасливе й нещасливе подружжя, вірність і зрада, стосунки між членами родини. Оригінально, під бурхливі оплески глядачів виступили учні 11-А та 10-Б класів, виконуючи жартівливі пісні «Несе Галя воду», «А мій милий вареничків хоче».

Мотиви смутку звучали в піснях «Палала» (10-А), «Зозуля» (11-Б), «Річка» (9-Б), «Місяць на небі» (Ярослава Павліва, 11-А).

Свої почуття до України виявили учні 9-В класу в пісні «Як у нас на Україні». Разом з ними співали всі присутні. А фінальна пісня «Калина» у виконанні 10-В класу об'єднала всіх слухачів як одну сім'ю, як одну родину. Ведучі пісенного шоу Радміла Авдеева та Михайло Полохович завершили програму словами:

*Старайтесь завжди жити
лиш так,
Щоб потім про вас
пам'ятали.*

*Про ваше прекрасне
і чесне життя*

Народні пісні розказали.
Н. Г. ВОРОНИНА,
завідувач кафедри вчителів-філологів Нижньогірського НВК «Школа-ліцей» № 1

УКРАЇНСЬКА АРМІЯ — НАЙГАРНІША У СВІТІ!

Про те, що прекрасній половині до вподоби чорні берети, свідчить хоча б той факт, що жінки розібрали всі вакантні посади в окремому батальйоні морської піхоти ВМС України. З романтикою морських піхотинців пов'язали своє життя 27 жінок-військовослужбовців, ще

5 представниць прекрасної статі — працівники ЗС України. Дівчата у військовій формі обіймають посади начальника інформаційно-аналітичної групи штабу, санінструкторів рот, телефоністів, радіотелеграфістів, бухгалтерів, начальників логістичних об'єктів та ін. Серед них —

один офіцер, решта — старшини, сержанти та матроси.

Нарівні з чоловіками жінки долучаються до проведення міжнародних миротворчих навчань «Сі Бриз», «Фарватер миру», беруть участь у морських десантах. Серед них — прапорщик Наталя Мишківська та старший сержант Юлія Мединська. До речі, за спиною останньої — 45 стрибків з парашутом, участь у міжнародних навчаннях Ротційних сил Чорноморського регіону в Болгарії та інших.

У морській піхоті служать й інші дівчата, які не уявляють свого життя без неба. Це — укладальниця парашутів старший матрос Лілія Левченко, яка здійснила 56 стрибків, радіотелефоніст розвідвзводу матрос Юлія Єсіна, на рахунок якої 8 стрибків.

За словами командира батальйону морської піхоти підполковника Дмитра Делятицького, всі жінки, які служать у морській піхоті, — справжні бойові подруги.

— Головна риса морського піхотинця — витривалість. Вони старанно виконують свої обов'язки, професійні, сумлінні, надійні. І

чарівні — чого не приховає навіть військова форма. Залишайтеся такими завжди!

Руслан СЕМЕНЮК
ДОВІДКОВО. Сьогодні у Збройних Силах України проходять службу та працюють понад 47 тисяч жінок, серед яких майже третина — це жінки-військовослужбовці.

Більше 1600 з них — офіцери, понад 4700 — сержанти, 9770 — солдати військової служби за контрактом. 370 дівчат навчаються у вищих

військових навчальних закладах. Зокрема, у Харківському університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба навчається понад 80 жінок-курсантів.

Поруч із чоловіками служать і понад 30 тисяч жінок-працівників ЗС України та держслужбовців.

За більш як 20 років миротворчої діяльності України у складі національних контингентів пройшли службу близько 30 українських військовослужбовців-жінок.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com